
EVA_n GLOBAALIT SKENAARIOT

Tulevaisuuden pelikentät

EVA_n GLOBAALIT SKENAARIOT

Tulevaisuuden pelikentät

EVA_n globaalit skenaariot ovat vapaasti lukijoiden käytettävissä, mutta toivomme, että viitattaessa skenaarioihin tai kalvoja käytettäessä, mainittaisiin EVA ja Capful.

Sisällys

1. **Johdanto**
2. **Kohtalonkysymykset ja epävarmuustekijät**
3. **Neljä globaalia skenaariota**
4. **Länsi luo nahkansa**
 - a) Yhteenveto
 - b) Globaali kehitys
 - c) Euroopan kehitys
 - d) Maailman tila vuonna 2020
5. **Kiinallaista kapitalismia**
 - a) Yhteenveto
 - b) Globaali kehitys
 - c) Euroopan kehitys
 - d) Maailman tila vuonna 2020
6. **Blokkien taisto**
 - a) Yhteenveto
 - b) Globaali kehitys
 - c) Euroopan kehitys
 - d) Maailman tila vuonna 2020
7. **Stimulus ja romahdus**
 - a) Yhteenveto
 - b) Globaali kehitys
 - c) Euroopan kehitys
 - d) Maailman tila vuonna 2020
8. **Skenaarioiden vaikutukset Suomeen**
9. **Jatkuvuudet ja pysyvyydet**
10. **Projektin organisoiminen**
11. **EVA:n globaalien skenaarioiden hyödyntäminen**

OSA 1

Johdanto

Johdanto

Elämme epätavallisia aikoja.

Lyhyellä aikavälillä maailma kamppailee talouskriisin kanssa. Pidemmällä aikavälillä haasteena on ilmastonmuutos, demografiset muutokset sekä energian ja raaka-aineiden saatavuus.

Eikä tässä kaikki. Valtion rooli taloudessa vahvistuu. Protektionismi nostaa päätään. Maailman talouden ja politiikan muutokset ovat valtaisia.

EVA:n globaalit skenaariot esittävät neljä keskenään erilaista ja vaihtoehtoista kuvausta tulevasta toimintaympäristöstä sekä niiden mahdollisista vaikutuksista Suomeen.

Skenaariot eivät ole ennustuksia vaan mahdollisia maailmoja. Niiden avulla pystymme varautumaan tulevaisuuteen ja tarttumaan tilaisuuksiin.

On joukko kehityskulkuja, jotka eivät muutu skenaarioista toiseen. Siksi raportin lopussa on luettelo asioista, joita on välttämätöntä kehittää riippumatta siitä millaisessa maailmassa elämme.

EVA:n Globaalit Skenaariot -hankkeen päärahoittajana on toiminut teknologian ja innovaatioiden kehittämisskeskus Tekes. Tekesin lisäksi hankkeeseen ovat

osallistuneet STTK, Sitra sekä kahdeksan yritystä: Componenta, F-Secure, Fortum, Kone, Metso, Rautaruukki, UPM-Kymmene ja Wärtsilä. Näiden organisaatioiden ylimmät johtajat ovat muodostaneet hankkeen ohjausryhmän. EVA:n hallituksen jäsenet ovat myös osallistuneet tulevaisuuden vaihtoehtojen pohdintaan.

Hankkeen on toteuttanut skenaarioryhmä, jonka dynamo on ollut EVA:n viestintäpäällikkö Annika Ahtonen. Projektin suunnittelusta, ohjauksesta ja skenaariomenetelmien soveltamisesta on vastannut Capful. Kirjoittamisesta ja skenaarioiden dokumentoinnista ovat vastanneet Annika Ahtonen EVAsta ja Founding Partner Arto Kaunonen Capfulista. Lisäksi hankkeeseen on osallistunut kymmeniä eri asiantuntijoita. Kaikille lämpimät kiitokset!

Kiitokset myös McKinsey & Co:lle, jonka analyysit globaaleista trendeistä olivat työn pohjana, sekä Pöyrylle, jonka ilmasto- ja energiaskenaariot informoivat ajatteluamme suuresti.

Yhteenvetoraportin lisäksi EVA on julkaissut kirjailija Juha Itkosen kirjoittamat fiktiiviset kuvaukset siitä millaista olisi elää eri skenaarioissa.

Helsingissä 16.3.2009 Risto E. J. Penttilä

Ohjausryhmän jäsenet

Nimi	Titteli	Organisaatio
Risto E.J. Penttilä, pj.	Johtaja	EVA
Matti Alahuhta	Toimitusjohtaja	KONE Oyj
Kimmo Alkio	Toimitusjohtaja	F-Secure Oyj
Jorma Eloranta	Toimitusjohtaja	Metso Oyj
Ole Johansson	Konsernijohtaja	Wärtsilä Oyj Abp
Heikki Lehtonen	Toimitusjohtaja	Componenta Oyj
Mikael Lilius	Toimitusjohtaja	Fortum Oyj
Mikko Mäenpää	Puheenjohtaja	Toimihenkilökeskus -järjestö STTK ry
Jussi Pesonen	Toimitusjohtaja	UPM-Kymmene Oyj
Veli-Pekka Saarnivaara	Pääjohtaja	Tekes
Sakari Tamminen	Toimitusjohtaja	Rautaruukki Oyj

Konsultit

Nimi	Titteli	Organisaatio
Arto Kaunonen	Founding Partner	Capful
Jari Puhakka	Toimitusjohtaja	Capful

Skenaarioryhmän jäsenet

Nimi	Titteli	Organisaatio
Annika Ahtonen	Viestintäpäällikkö	EVA
Anu Ahola	Strategisesta suunnittelusta vastaava johtaja	UPM-Kymmene Oyj
Per Hansson	Yrityssuunnittelujohtaja	Wärtsilä Oyj Abp
Mika Hassinen	Talousjohtaja	Componenta Oyj
Timo Hämäläinen	Sitra Fellow, Strategic Research	Suomen itsenäisyydenjuhla- rahasto, Sitra
Leila Kostainen	Pääsihteeri	Toimihenkilökeskus -järjestö STTK ry
Pirjo Kyläkoski	Ennakointipäällikkö	Tekes
Maria Paatero- Kaarnakari	Strategiajohtaja	Fortum Oyj
Antti Pirinen	Assistant Vice President, Market and Strategy Development	KONE Oyj
Antti Reijonen	Strategiajohtaja	F-Secure Oyj
Kalle Reponen	Strategiajohtaja	Metso Oyj
Marko Somerma	Strategiajohtaja	Rautaruukki Oyj

OSA 2

Kohtalonkysymykset ja epävarmuustekijät

Kohtalonkysymykset ja epävarmuustekijät

Gloaalissa toimintaympäristössä vaikuttavat erityisesti seuraavat kohtalonkysymykset ja epävarmuustekijät, jotka heijastuvat skenaarioissa eri tavoin.

- **Kansainvälisen yhteistyön kehitys:** Yhdentyvätkö vai eriytyvätkö päätöksentekijöiden näkemykset?
- **Maailmankaupan kehitys:** Onko edessä markkinoiden yhdentyminen, globalisoituminen ja vapaakaupan eteneminen vai markkinoiden sulkeutuminen ja protektionismin kasvu?
- **Yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten painopiste:** Onko uudistusten painopiste Yhdysvalloissa ja OECD-maissa vai Kiinassa, Intiassa, Brasiliassa ja Lähi-idän öljyntuottajamaissa?
- **Maailmantalouden kriisin kehitys:** Kuinka syvälle sukellamme, kuinka kauan talouskriisi kestää ja kuinka nopeasti toivomme?
- **Geopolitiikan, kansainvälisten suhteiden ja maantieteellisten alueiden kehitys:** Mitä konflikteja, alliansseja ja valtapolitiikan muutoksia on odotettavissa?
- **Ekologisen epätasapainon kehitysnopeus ja muutosten voimakkuus:** Miten ilmastonmuutos, ympäristökatastrofit, pandemiat, raaka-aineiden, ruoan ja puhtaan veden riittävyys sekä muuttoliikkeet vaikuttavat toimintaympäristöömme?
- **Energian ja raaka-aineiden riittävyys:** Miten saatavuus ja hinta kehittyvät? Miten tehokkaasti energiaa ja raaka-aineita pystytään tuottamaan ja käyttämään?
- **Teknologioiden kehitys:** Miten ympäristö- ja internetteknologia kehittyvät? Tuovatko ne mukanaan uusia ratkaisuja?
- **Kilpailu osaajista:** Miten kovaksi kilpailu maailman parhaista aivoista ja käsistä kehkeytyy?
- **Arvojen, uskontojen, kulttuurien ja terrorismin kehitys:** Miten kestävän kehityksen, vapaa-ajan ja yhteisöllisyyden arvostus muokkaavat arvoja ja elintapoja? Miten uskontojen merkitys, monikulttuurisuus ja terrorismi muuttuvat?

OSA 3

Neljä globaalia skenaariota

Neljä globaalia skenaariota

Länsi luo nahkansa

Kiinalaista kapitalismia

Blokkien taisto

Stimulus ja romahdus

Yhteenveto | Talouskriisin kehitys vuoteen 2013

Länsi luo nahkansa

- **USA ja taloudellisesti merkittävimmät OECD-maat nousevat yllättävän nopeasti talouskriisistä.**
- Aasian moottorit painiskelevat sisäisten ongelmien kanssa, talouskasvu kuitenkin jatkuu maailmantalouden piristyessä.
- Kansainvälinen finanssiarkkitehtuuri uudistetaan lännen johdolla mutta ei lännen ehdoilla. Epäviralliset yhteistyömuodot G8+5 ja G20 sekä Maailmanpankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF keskeisiä toimijoita.
- Euron rooli reservivaluuttana kasvaa suhteessa dollariin. Kiina ja muut johtavat maat hajauttavat muihin reservivaluuttoihin.
- Globaalin bkt:n kasvu 2009-2013: 1-3 %

Blokkien taisto

- **Maailmantalouden kriisi syvenee ja pitkittyy.**
- Yhdysvallat toipuu hitaasti lamasta. Dollari säilyy globaalina reservivaluuttana ja raaka-ainekaupan päävaluuttana.
- Kiinan ja Intian hidas talouskasvu aiheuttaa valtavia sisäisiä ongelmia.
- Ei uudistuksia kansainvälisiin talousinstituutioihin. G20 ei saa merkittävää asemaa.
- Sektorikohtaista tukea ja protektionismia – yhteistyö toteutuu blokkien välisin sopimuksin.
- Kilpailevat devalvaatiot johtavat inflaatiokoneen käynnistymiseen.
- Eurooppa ja Venäjä löytävät toisensa (energia ja teknologia).
- Globaalin bkt:n kasvu 2009-2013: 0-2 %

Kiinalaista kapitalismia

- **Aasia toipuu Kiinan vedossa länttä nopeammin talouskriisistä.**
- Kiina ja Intia eivät sukella yhtä alas kuin Euroopan unioni ja Yhdysvallat.
- Talouskriisi vauhdittaa globaalien omistuksen uusjakoa: omistajuus siirtyy etenkin Kiinalle ja Lähi-idän OPEC-maille.
- Dollarin merkitys reservivaluuttana heikkenee suhteessa euroon, juaniin ja muihin keskeisiin valuuttoihin.
- Keskinäisesti riippuvaiset Aasian maat integroituvat ja tiivistävät rahapoliittista otettaan.
- Globaalin bkt:n kasvu 2009-2013: 2-4%

Stimulus ja romahdus

- **Talouskriisi johtaa pitkään alhaisen talouskasvun maailmaan. Protektionismi lisääntyy.**
- Velan sosialisointi ja elvytystoimet eivät pure.
- Yhdysvaltojen reaalityalouden ahdinko syö velan rahoittajien uskon kansantalouden maksukykyyn. Irtautuminen Yhdysvaltojen joukkovelkakirjalainoista johtaa dollarin romahdukseen.
- Jopa 90 prosenttia devalvoitua dollari ei edistä vientiä vaan kiihdyttää inflaatiota.
- USA:n talous ajautuu syvään lamaan ja maan kansainvälinen asema romahtaa. Vaikutus maailmantalouteen on merkittävä.
- Globaalin bkt:n kasvu 2009-2013: -1 – +1 %

Yhteenveto | Maailma vuonna 2020

Länsi luo nahkansa

- **Markkinataloutta ja demokratiaa edistetään länsimaiden johdolla.**
- Kansainväliset instituutiot uudistetaan lännen johdolla, mutta ei lännen ehdoilla.
- Yhdysvaltojen talous kohenee ja arvovalta palautuu, mutta hegemonian aika on ohi. EU:n poliittinen rooli vahvistuu.
- Teknologia ja innovaatiot lisäävät tehokkuutta ja tuottavuutta. Myös ilmastonmuutoksen hillintä edistyy.
- Tuottavuus lännessä lisääntyy, mutta tulosta tärkeämpää on yksilöiden ja yhteisön hyvinvointi. Yritysten yhteiskunta-vastuu korostuu.

Blokkien taisto

- **Alueellisten kauppablokkien, protektionismin ja valtiokapitalismin nousu.**
- Talousalueet käpertyvät itseensä ja omavaraisuuden merkitys korostuu. USA eristyy.
- Venäjä ja Eurooppa löytävät toisensa (energia ja teknologia). Yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten painopiste on siirtynyt Eurooppaan.
- Kansainvälinen yhteistyö takkuilee.
- Panostus ilmastonmuutoksen hillintään on paikallista.

Kiinalaista kapitalismia

- **Taloudellisten uudistusten painopiste siirtyy Aasiaan, Lähi-idän OPEC-maille ja markkinavetoisille osaamisverkostoille.**
- Vahvan talouskasvun maailma. Globaalin bkt:n kasvu on vuonna 2020: 4-6 %
- Opportunismia ja kapitalismia ilman demokratiaa.
- Tyynen valtameren valtiot toimivat vetureina ilmastonmuutoksen hillinnässä.
- Perinteisten kansainvälisten instituutioiden (YK, IMF, Maailmanpankki) merkitys hiipuu.
- EU on poliittisesti toimintakyvytön, mutta eurooppalaisilla kansainvälisillä firmoilla menee hyvin.

Stimulus ja romahdus

- **Vanhat elvytysopit eivät pure globaaliin talouskriisiin. Pitkän alhaisen talouskasvun maailma.**
- Yhdysvaltojen kansainvälinen asema on luhistunut, eikä mikään maa tai blokki pysty täyttämään johtajan paikkaa.
- Protektionismi ja vahvat nationalistiset intressit johtavat kansainvälisten yhteistyörakenteiden halvaantumiseen.
- Alueellisia konflikteja, pandemioita ja valtavia muutto- liikkeitä.
- Euroopan kilpailukyky on heikentynyt. Euroopan unioni on pystyssä vain nimellisesti. Välit Venäjään ovat ongelmalliset.

OSA 4

Länsi luo nahkansa

Länsi luo nahkansa | Yhteenveto

Taluskriisin kehitys vuoteen 2013

Taluskriisi on ankara, mutta vuonna 2013 kriisiä muistellaan jo kauneusvirheenä vuosikymmeniä kestäneen talouskasvun uralla.

Yhdysvaltojen talous toipuu ensimmäisenä vetäen Euroopan mukanaan nousuun.

Aasian moottorit eivät selviä taluskriisistä kolhuitta. Erityisesti Kiina ja Intia painiskelevat sisäisten ongelmien kanssa: työttömyys, muuttoliikkeet ja levottomuudet lisääntyvät. Aasia vahvistuu, mutta ei huimaa vauhtia.

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) ja Maailmanpankki uudistetaan. G20 saa merkittävän aseman. Kansainvälisestä finanssivalvonnasta tehdään tiukempaa, jolloin markkinoiden sisäinen luottamus palautuu.

Työn ja vapaa-ajan parempi yhdistäminen nostaa tuottavuutta länsimaissa. Uusia teknologioita otetaan käyttöön vauhdilla.

Maailma vuonna 2020

Markkinatalouden ja demokratian liitto on vahva. Samoin Yhdysvaltojen ja EU:n yhteistyö. Yhdysvallat on merkittävin kansainvälinen toimija, mutta hegemonian aika on ohi. Kansainväliset järjestöt on uudistettu ”lännen johdolla, mutta ei lännen ehdoilla”.

Euroopan Unioni ja euroalue ovat laajentuneet, sisämarkkinat toimivat. Puolustusyhteistyö toimii Naton kautta.

Afrikan renessanssi on käynnistynyt hitaasti, mutta varmasti. Mobiiliteknologia, kehitysyhteistyö ja vapaakauppa ovat tuoneet Afrikan osaksi myönteistä globalisaatiokehitystä.

Öljyn korkea hinta tukee Venäjän talouskasvua, mutta maa ei ole onnistunut monipuolistamaan talouttaan.

Ilmastonmuutoksen hillintä otetaan tosissaan. Kansainväliset sopimukset, markkinat ja teknologia ovat osa ratkaisua – eivät osa ongelmaa.

Eettinen kapitalismi vahvistuu. Työsuhteiden laatua parannetaan Aasiassa, mikä puolestaan hidastaa sekä Kiinan että Intian talouskasvua. Aasia nousee, mutta hieman hitaammin kuin hurjimmat ennustukset antoivat ymmärtää.

Länsi luo nahkansa | Globaali kehitys

Päin seinää ja ihme

2009-2011

- Globaali luottolama syvenee.
- Kiinassa ja muualla Aasiassa taluskriisi johtaa valtaviin sisäisiin ongelmiin. Työttömyys ja muuttoliikkeet lisääntyvät. Intialaisia suur-yrityksiä jää kiinni kirjanpitorikoksista ja monet ajautuvat konkurssiin.
- Valtioiden johto reagoi tilanteeseen voimakkaasti. Syntyy yhteisymmärrys yritysjohton ja poliitikkojen välillä: rivit on koottava kansainvälisellä tasolla.
- Yhdysvaltojen joustava talous toipuu. Velkaporssi onnistutaan purkamaan, inflaatio saadaan hallintaan.
- Valtioiden elvytystoimet purevat, ja rahoitusmarkkinoiden toimintakyky palautuu.
- Optimismi tukee Yhdysvaltojen pörssikurssien nousua. Asuntomarkkinoilla hintojen lasku pysähtyy.
- Ääritilanne johtaa käytännöllisiin ratkaisuihin: IMF ja Maailmanpankki uudistetaan. Kansainvälisestä finanssivalvonnasta tulee tiukkaa, mutta toimivaa. Markkinoiden sisäinen luottamus palautuu.
- Venäjältä tulee WTO:n jäsen.
- Barack Obaman kaudella multilateralismi korostuu ulkosuhteiden hallinnassa. Suhteet Venäjään paranevat.

Kansainväliset instituutiot uudistetaan

2012-2015

- Taluskriisi osoittautuu finanssivetoiseksi, ja reaali-talous kasvaa jälleen. Yhdysvaltojen taluskriisi helpottaa vuoteen 2012 mennessä.
- Kansainvälinen yhteisö onnistuu taluskriisin hoidossa. Valtiot näkevät uusia mahdollisuuksia kansainvälisessä yhteistyössä, ja tämä johtaa positiiviseen uudistusten aaltoon keskeisissä järjestöissä.
- Terrorismin torjunnassa painotetaan diplomaatiaa. Länsimaat ja terroristien ”isäntämaat” yhdistävät voimansa.
- Maailmantalouden piristyessä Kiina ja Intia tavoittelevat aiemman kaltaista talouskasvua, mutta demokratian ja markkinatalouden heikko liitto, yritysten konkurssit ja kansainvälisten ihmisoikeuskysymysten painottaminen myös kauppasuhteissa heikentävät Aasian tilannetta.
- Kehittyvien talouksien keskiluokka kasvaa, mikä johtaa elintasoerojen kaventumiseen ja demokratian etenemiseen.
- Ihmisten arvot ja asenteet muuttuvat globaalisti. Kestävän kehityksen ja vapaa-ajan arvostus vahvistuvat. Kuluttajien ja äänestäjien käytös muuttuu vähitellen poliittista päätöksentekoa, lainsäädäntöä ja yritystoimintaa.
- Globaalin bkt:n kasvu on 2009-2013: 1-3 %.

Demokratiaa ja markkinataloutta

2016-2020

- Kansainväliset järjestöt ovat uudistuneet. G8 on laajentunut ja YK-järjestöjen toimintaa on tehostettu. Kansallisvaltiot luovuttavat poliittista valtaa kansainvälisille järjestöille.
- Ilmastonmuutoksen hillintä tehostuu T&K-painostuksen, lakien ja markkinamekanismien avulla: käyttöön otetaan yhteiset päästötavoitteet ja päästöoikeuksille määritetään globaali hinta.
- Raaka-aineintensiteetti ja energiakulutus ovat vähentyneet. Kulutustottumukset ja tuotantomenetelmät suosivat resurssien tehokasta käyttöä.
- Öljyn korkea hinta tukee Venäjän talouskasvua, mutta yrityksistään huolimatta valtion johto on epäonnistunut talouden uudistamisessa.
- Paineet demokratian ja markkinatalouden liiton vahvistamiseksi kasvavat maailmalla.
- Yritysten yhteiskuntavastuu korostuu maailmanlaajuisesti. Työsuhteiden laatu on parantunut myös Aasiassa. Tämä hidastaa sekä Kiinan että Intian talouskasvua.
- Globaalin bkt:n kasvu on 2014-2020: 3-4 %.
- Öljyn hinta on korkealla: 100-150 dollaria barreilta.

Länsi luo nahkansa | Euroopan kehitys

Päin seinää ja ihme

2009-2011

- EU sukeltaa taloudellisesti ja poliittisesti syvälle ja löytää pohjalta kumppanikseen Yhdysvallat – yhteinen sävel löytyy.
- EU-politiikassa keskitytään sisämarkkinoiden toimivuuteen ja globaaliin vapaakauppaan.
- Lissabonin sopimus hyväksytään ja EU:lle valitaan presidentti.
- Islanti liittyy EU:hun ja Ruotsi EMUun.
- Valtion rooli markkinatalouden isona toimijana vahvistuu.
- Öljyn alhainen hinta johtaa Venäjällä suuriin vaikeuksiin: Palkkoja ja eläkkeitä ei voida maksaa, mikä synnyttää laajamittaisia levottomuuksia erityisesti Moskovassa.
- Nuoriso eri puolilla Eurooppaa aktivoituu. Syntyy laajoja nuorisomielenosoituksia ja kansalaistoimintaa.
- Nuoriso hakee uudistusmielisiä kärkihahmoja.
- Työn ja vapaa-ajan tasapainon arvostus kasvaa.
- Suuri joukko hyvin koulutettuja ihmisiä erityisesti finanssisektorilta joutuu etsimään uusia työmahdollisuuksia. Pienyrityksyyden renessanssi osana arvomaailman muutosta.
- Investoinnit ympäristötekniikan kehitykseen näkyvät maiden elvytyspaketeissa.

Kansainväliset instituutiot uudistetaan

2012-2015

- EU:n nopean toiminnan joukoista luovutaan. Myönteisyys Natoa kohtaan kasvaa.
- Eettinen sijoittaminen ja kapitalismi lyö itsensä läpi. Yhteisön hyvinvoinnista tulee tärkeämpi tavoite kuin voiton maksimoimisesta.
- Perheyrittäjien ja kasvullisten omistajien nousu.
- Isoja panostuksia teknologisten ja liiketoimintamallien innovaatioiden sekä innovaatioympäristön kehittämiseen.
- Erilaisten verkostojen yhdistäminen synnyttää uusia osaamiskeskustoja.
- Poliitiikan ja liike-elämän kärkeen nousee 70-luvulla syntyneitä, tuoreita kasvoja. He saavat nuorison taakseen.
- Venäjällä kahnaus modernin oikeusvaltion käsitteestä.
- Venäläinen valtiokapitalismi ei oleellisesti eroa länsimaisesta.
- Suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle puhkeaa terveydenhuoltojärjestelmän kriisi julkisen talouden ylikuormittumisen ja rahoitusongelmien myötä.
- Työmarkkinoista tulee työntekijöiden markkinat: työnantajat joutuvat houkuttelemaan väkeä.
- Hiilivapaasta kuluttamisesta tulee merkittävä kysyntää ohjaava voima.

Demokratiaa ja markkinataloutta

2016-2020

- EU on taloudellisesti dynaaminen ja poliittisesti vahva. EU:n päätöksenteko tehostuu.
- EU:n ja Yhdysvaltojen suhteet ovat lämpimät.
- EU on laajentunut ja talouskasvu kehittynyt positiivisesti. Lissabonin strategia toteutuu.
- Norja ja Kroatia ovat liittyneet EU:hun. Turkin ja Ukrainan EU-jäsenyysneuvottelut etenevät positiivisissa tunnelmissa.
- Valuuttojen määrä vähenee Euroopassa, ja muun muassa Islanti, Kroatia, Puola, Ruotsi ja Norja ovat liittyneet EMUun.
- Sisämarkkinakehitys syvenee.
- Venäjän ja EU:n väliset suhteet kehittyvät suotuisasti energiakysymysten ajamana.
- Venäjän uusiutunut taloudellinen ja poliittinen eliitti kehittää maasta nopeasti oikeusvaltiota. Tämä generoi investointeja infrastruktuurin ja teollisuuden kehittämiseen.
- Massiivisia investointeja ympäristötekniikkaan EU:n ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi.
- Julkisen sektorin tuottavuus saadaan nousuun uusien toimintamallien, teknologioiden ja ulkoistamisen avulla.
- Yksilöiden valintoja ja käyttäytymistä ohjaa halu toimia osana itse valittavia yhteisöjä.
- Yritysten arvomaailman merkitys korostuu kilpailtaessa työvoimasta.

Länsi luo nahkansa | Maailman tila vuonna 2020 (1/4)

Yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten painopiste	Yhdysvallat ja yksittäiset OECD-maat ovat pystyneet uudistamaan talouttaan yrittäjyyden ja innovaatioiden tukemina. Pääomasijoittajien rooli maailmantaloudessa on merkittävä. Kansainvälinen finanssiarkkitehtuuri on päivitetty lännen johdolla mutta ei lännen ehdoilla. G8+5, G20, IMF, Maailmanpankki ovat keskeisiä toimijoita.
Maailmantalous	Avoimet globaalit markkinat mahdollistavat maailmantalouden kasvun. Eettisen kapitalismin aikakaudella voiton maksimoinnin sijaan tavoitteena on hyvinvoinnin maksimointi. Talousjärjestelmää uudistetaan globaalien tason voimakkailla linjauksilla. Valuuttojen määrä vähenee. Muun muassa Puola, Islanti, Norja ja Ruotsi ovat liittyneet EMUun. Talouskriisi on vain kaukainen muisto Yhdysvaltojen ja OECD-maitten toivottua yllättävän nopeasti. Sisäisistä ongelmistaan huolimatta myös Aasian moottorien taloudet ovat elpyneet muun maailman imussa. Kehittyvien talouksien keskiluokka kasvaa, mikä johtaa elintasoerojen kaventumiseen ja demokratian etenemiseen. Julkisen sektorin tuottavuus nousee. Globaalien bkt:n kasvu 2009-2013: 1-3 % ja 2014-2020: 3-4 %.
Kansainväliset suhteet ja geopolitiikka	Globaalit taloudelliset, ekologiset ja poliittiset ongelmat ratkaistaan kansainvälisen yhteistyön avulla. Perinteinen geopolitiikka on menettänyt merkitystään; sotilaallisesta vallankäytöstä on siirrytty taloudelliseen vallankäyttöön. Geopolitiikan painopiste siirtyy raaka-aineista osaamiseen ja innovaatioihin. Venäjä on suuntautunut länteen. Poliittikkavetoinen maailma, jossa keskeiset kansainväliset yhteistyömuodot uudistetaan: IMF:stä tulee valtioiden selvitystilojen hoitaja, YK:n turvallisuusneuvosto uudistuu ja G8 laajenee (mukaan mm. Intia, Kiina ja Brasilia). EU:lla on vahvaa poliittista valtaa, Yhdysvallat on merkittävin sotilaallinen voima. EU:n nopean toiminnan joukoista on luovuttu, ja EU-maat ovat liittyneet Natoon.
Ilmastonmuutos	Ilmastonmuutoksen ehkäisy tehostuu T&K-panostuksen, lainsäädännön, markkinamekanismien ja sijoitusten avulla. Ympäristöpolitiikkaa toteutetaan kansallisen ja alueellisen sijaan globaalilla tasolla: asetetaan yhteiset päästötavoitteet, globaali hinta päästöoikeuksille sekä maailmanlaajuinen CO ₂ -vero. Yksimielisyys Kööpenhaminan ilmastopöytäkirjasta toimii väljänä raamina. Yhdysvaltojen ja EU:n "Axis of Good" valjastaa markkinamekanismin ilmastonmuutoksen hillitsemiseen; päävastuun siitä kantavat yritykset ja yksilöt. Arvomuutoksen myötä muuttuva kulutusikäyttyminen muokkaa vähitellen poliittista päätöksentekoa, lainsäädäntöä ja yritystoimintaa. Muutosta avittavat myös uudet teknologiat. Auto- ja öljyteollisuuden yhteistyö murtuu ja käyttövoiman muuttuminen sähköiseksi vähentää päästöjä.

Länsi luo nahkansa | Maailman tila vuonna 2020 (2/4)

Energia ja raaka-aineet	Raaka-aine- ja energiantensiteetti ovat pienentyneet. Hinnat korkealla, mutta korkean energiatehokkuuden sekä uudenlaisten tuotantomenetelmien ja kulutustottumusten vuoksi se ei tapa talouskasvua. Sähkön liikkuminen helpottuu ja öljyn kulutus vähenee. Ydinvoimaan panostetaan. Raakaöljyn hinta vuonna 2020 on 100-150 dollaria barrelilta.
Innovaatiot	Ilmapiiri on salliva, on ymmärretty, että innovaatioiden syntyminen edellyttää toisistaan poikkeavia näkemyksiä. Luovan luokan ja rahoitusalan ammattilaisten keskittymillä sekä niiden välisillä verkostoilla (Piilaakso, Israel, Japani, Cambridge, Aalto) on merkittävä rooli innovaattoreina ja talouskasvun mahdollistajina. Loppukäyttäjien vahva osallistuminen innovaatiotyöhön helpottaa tuotteiden ja palveluiden kaupallistamista. Kehittyvien maiden markkinoille tarkoitetut innovaatiot lisääntyvät. Internet on liiketoiminnan mahdollistaja. Sosiaalinen media on vahvasti käytössä. Dynaamista innovaatioympäristöä ja tehokasta tuotantoa tukee toimintatapojen uudistuminen: immateriaalioikeuksien (IPR) merkitys vähenee. Yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyö toimii: yritykset hyödyntävät julkisen sektorin tutkimuksia ja päinvastoin.
Ympäristöteknologia	Teknologia ja osaamisen jakaminen tuovat ratkaisuja: energiatehokkuus paranee, hiilidioksidin talteenotto ja varastointi (CCS) on tuotannossa. Kehittämisen nopeus ja käyttäjälähtöisyys korostuvat; innovaatioita tehdään markkina- ja kysyntälähtöisesti.
Internetteknologia	Internet-verkossa syntyy uusia innovaatioita. Se toimii myös aitona kauppapaikkana. Verkkopohjainen liike-toiminta vaatii perinteisestä poikkeavat toimintamallit. Internet mahdollistaa myös julkishallinnon voimakkaan tehostumisen. Verkolla on merkittävä rooli työn käsitteen ja sisällön uudistumisessa. Avoimeen lähdekoodiin pohjautuva globaali talkootyö yleistyy.
Kilpailu osaajista	Kuuluu osaajien ja ei-osaajien välillä kasvaa. Kilpailu raaka-aineista (öljy) ei ole yhtä merkittävää kuin kilpailu osaajista. Osaajat siirtyvät osittain takaisin lännen osaamiskeskittymiin kehittyvien talouksien työmarkkinoiden osoittaututtua pettymykseksi. Kilpailu parhaista osaajista on voimakasta yritysten, maiden ja alueiden välillä. Osaajat liittyvät osaamiskeskittymiin tai niiden verkostoihin. Monipuolista osaamista arvostetaan.
Arvot, uskonnot ja kulttuurit	Yritysten yhteiskuntavastuun ja eettisen kapitalismin vahvistuessa yhteisön hyvinvoinnista tulee tärkeämpi tavoite kuin voiton maksimoimisesta. Kestävän kehityksen ja vapaa-ajan arvostus voimistuvat kansalaisten keskuudessa. Tämä johtaa myös perinteisten johtamismallien uudistumiseen. Yhteistyö ja luottamus eri uskontojen ja kulttuurien välillä kasvaa. Ylikansallisten ongelmien ratkaiseminen ja yhteiset edut ajavat erilaisuuden korostamisen ohi. Riittävän suuri osa eri kulttuurien väestöstä jakaa saman kokemuksen yhteisestä maailmasta.

Länsi luo nahkansa | Maailman tila vuonna 2020 (3/4)

Terrorismi	Länsimaat ja terroristien ”isäntämaat” (Pakistan, Afganistan ja Irak) ovat yhdistäneet voimansa terrorismin vastaisessa taistossa: EU ja Yhdysvallat avustavat taloudellisesti yhteiskuntien kehittämisessä (koulutus, vesi, infrastruktuuri) ja paikalliset onnistuvat taistossaan fundamentalismia vastaan. Merkittävänä uhkana on tieto/tietoverkkoterrorismi, jonka tekijöinä kunnostautuvat pienet työttömien ja älykkäiden nuorten ryhmittymät, muun muassa Intiasta ja Romaniasta.
Yhdysvaltojen kehitys	Yhdysvaltojen arvostus palautuu, mutta maa ei saavuta aiemman kaltaista, yliveraista asemaa. Yhdysvallat ja sen johdolla erityisesti OECD-maat toipuvat yllättävän nopeasti talouskriisistä. Yhdysvallat, EU ja yksittäiset OECD-maat pystyvät uudistamaan talouttaan.
Venäjän kehitys	Öljyn korkea hinta on tukenut Venäjän talouskasvua, mutta yrityksistään huolimatta valtion johto on epäonnistunut talouden uudistamisessa ja talouspohjan monipuolistamisessa. Lisätaakkana on hidas väestönkasvu ja eliniän odotteen lasku. WTO-jäsenyyden saatuaan Venäjä on alkanut houkuttaa länsimaisia investointeja monipuolistaakseen elinkeinoelämän rakennetta. Ei uusia vientitariffeja, ei ’öljy- tai kaasuaseen’ käyttöä. Sen sijaan Venäjän ja EU:n väliset suhteet kehittyvät suotuisasti energiakysymysten ajamana ja viisumivapauden vallitessa. Venäjä asettaakin EU-jäsenyyden tavoitteekseen. EU ja Venäjä ovat päässeet yhteisymmärrykseen Georgian ja Ukrainan osalta. Maat eivät liity Natoon ja vasta-vuoroisesti Venäjä on hyväksynyt Ukrainan ja Georgian EU-jäsenyyshaaveet.
EU:n kehitys	EU on taloudellisesti dynaaminen ja poliittisesti vahva. EU:n päätöksenteko on tehostunut. EU:n ja Yhdysvaltojen suhteet ovat lämpimät. EU on laajentunut ja talouskasvu kehittynyt positiivisesti. Lissabonin strategia ja agenda toteutuvat. Valuuttojen määrä vähenee Euroopassa: muun muassa Islanti, Kroatia, Norja, Puola ja Ruotsi ovat liittyneet EMUun. Turkin ja Ukrainan EU-jäsenyysneuvottelut etenevät. Sisämarkkinakehitys etenee. Euron rooli reservivaluuttana kasvaa suhteessa dollariin, ja euroalue pysyy vahvana.
Kiinan kehitys	Kiinan talouskasvu on positiivista, muttei huimaa. Taustalla on menetetty asema halvan työvoiman lähteenä: paineet demokratian ja markkinatalouden liiton vahvistamiseksi ovat kasvaneet ja työsuhteiden laatu on parantunut. Kiinan Kommunistisen Puolueen monopoliasema haastetaan, ja se joutuu uudistumaan valtavissa taloudellisissa ja sosiaalisissa paineissa. Uudistukset raivaavat tietä kohti poliittista moniarvoisuutta, puolivapaita vaaleja ja osittaista lehdistön vapautta.

Länsi luo nahkansa | Maailman tila vuonna 2020 (4/4)

Japanin kehitys	Taluskriisin käynnistämä talouden uudistaminen onnistuu. Korkean teknologian tuotteiden vienti vetää. Kiinan sotilaallinen mahti ja vaikutus alueella kasvaa, mikä muodostaa hankalan tilanteen japanilaisille päättäjille. Japani hakee turvaa Yhdysvalloista, lisää ohjuspuolustustaan ja tekee sotilaallista yhteistyötä Etelä-Korean kanssa.
Intian kehitys	Hidastunut talouskasvu aiheuttaa vakavia sisäisiä kriisejä, joista yhteiskunta kärsii pitkään. Koulutuksen yksipuolisuus ja massatyöttömyys pahentavat tilannetta. Infrastruktuuri ei ole kehittynyt riittävästi, tuotanto on vähäistä. Intian ja Kiinan poliittinen ja taloudellinen kilpailu jatkuu. Intia hakee turvaa läheisemmistä suhteista Yhdysvaltoihin.
Lähi-idän kehitys	Islamista ja paikallisista perinteistä kumpuavien arvojen yhdistämistä taloudelliseen kasvuun ja modernisaatioon korostetaan samanaikaisesti, kuten tänä päivänä Turkissa ja Persianlahden monarkioissa. Turkin jäsenyysneuvottelujen eteneminen tuo uutta dynamiikkaa Lähi-idän ja EU:n suhteisiin. Turkki alkaa toimia EU:n ja Lähi-idän sillanrakentajana.
Latinalaisen Amerikan kehitys	Etelä-Amerikan ja etenkin Brasilian suhteellinen painoarvo maailmantaloudessa kasvaa öljyn, kaasun, biopolttoaineiden ja muiden vaihtoehtoisten energiamuotojen tuottajana. Myös Chile hyötyy tästä kehityksestä. Poliittinen epävakaus Kolumbiassa ja Meksikossa heikentää energiamuotojen tehokasta kehittämistä.
Afrikan kehitys	Avoimet globaalit markkinat sekä YK:n kehitysohjelman, Maailmanpankin ja kansainvälisten yritysten panostukset köyhyyden ja korruption vähentämiseksi alkavat tuottaa tulosta. Suhde länteen perustuu kauppakumppanuudelle. Näkemys siitä, että yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvat ihmisoikeuskysymykset, paikallinen talouskehitys, hallinnon parantaminen ja terveydenhoidon kehittäminen näkyy länsimaisten yritysten toiminnassa Afrikassa. Koulutukseen sijoitetaan ja maanviljely tehostuu. Afrika yhdistyy kokonaisuudeksi, jolla on vahva identiteetti. Afrikan unionille löytyy vahva johtaja, ja kehitys johtaa kohti rauhallisempaa Afrikan "Euroopan unionia". Afrikan maiden tuottavuus nousee. Sairaudet, sodat, köyhyys ja korruptio saadaan aisoihin. Poliittiset, perinteiset ja uskonnolliset auktoriteetit puhaltavat yhteen hiileen; resurssit jaetaan nykyistä tasaisemmin. Etelä-Afrikkaan avataan ilmainen yliopisto, jonne nuoret lahjakkaat afrikkalaiset saavat stipendejä. Rahoitus tulee muun muassa länsimaissa asuvalta afrikkalaiselta älymystöltä.

OSA 5

Kiinalaista kapitalismia

Kiinalaista kapitalismia | Yhteenveto

Taluskriisin kehitys

Kiina ja Intia eivät kärsi taluskriisistä yhtä pahasti kuin Eurooppa ja Yhdysvallat. Kun nousu alkaa, Aasia toimii veturina.

Kasvu on nopeaa, ja se nostaa mukanaan myös Yhdysvallat ja Euroopan. Sitä mukaan kun öljyn hinta nousee, vahvistuvat myös OPEC-maat, Venäjä ja Norja.

Yhdysvaltain dollarin (USD) merkitys reservivaluuttana heikkenee suhteessa euroon, juaniin ja muihin keskeisiin valuuttoihin.

Rikkaat Aasian maat ja OPEC-maat käyvät yritysostoksilla lännessä, jossa investointikohteet ovat halpoja. Omistuksen globaali uusjako etenee.

Vahva taluskasvu ja kulutuskysynnän elpyminen antavat mahdollisuuksia yrityksille niin Euroopassa kuin Yhdysvalloissa.

Maailma vuonna 2020

Kapitalismia ilman demokratiaa.

Osaamiskeskukset ja verkostot ovat tärkeämpiä talouden toimijoita kuin valtiot.

Uusi markkinavetoinen maailma hyödyttää erityisesti Kiinaa. Sen nopeasti kasvava keskiluokka hallitsee kulutusta ja kehitystä. Se ei vaadi demokratiaa, vaan puhdasta ilmaa ja taluskasvua. Kiina investoi entistä suurempia summia puhtaasti hiilen, aurinkopaneelien ja sähköautojen tuotantoon.

EU on poliittisesti toimintakyvytön, ja sen instituutiot ovat menettäneet valtaansa. EU pysyy kuitenkin kasassa talousalueena, ja yhteisvaluutta säilyy. Eurooppalaiset osaamiskeskittymät onnistuvat verkottumaan Aasian ja Lähi-idän keskusten kanssa. Venäjä on kääntänyt katseensa Aasian markkinoille.

Kansainvälisen yhteistyön ja kaupan pelisäännöt ovat muuttuneet. Perinteisten kansainvälisten instituutioiden kuten YK:n, Maailman kauppajärjestön (WTO), Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ja Maailmanpankin merkitys on pienentynyt.

Kiinalaista kapitalismia | Globaali kehitys

Idän ihme jatkuu

2009-2011

- Aasia toipuu Kiinan vedossa länttä nopeammin taluskriisistä. Kiina ja Intia eivät sukella yhtä alas kuin Yhdysvallat ja Euroopan unioni.
- Kiinan valtion huomattava elvytyspaketti (20 % bruttokansantuotteesta) auttaa maailmantalouden kuntotalkoissa ja varmistaa talouskasvun jatkuvuuden.
- Kiinan kotimainen kysyntä lisääntyy, ulkomaisten sijoitusten määrä maahan kasvaa ja vienti etenkin Aasiaan ja Lähi-itään vilkastuu. Kiinan yhteiskuntaa vakautetaan ohjelmilla, joilla lisätään esimerkiksi sosiaaliturvaa.
- Intiassa poliittisen järjestelmän yhtenäisyys, agraariyhteiskunnan tuki ja vahvat sisämarkkinat tukevat maan nopeaa nousua.
- Kriisi pyöräyttää murroksen pyörät liikkeelle aikaisemmin kuin oli odotettu: valta siirtyy vauhdilla itään.
- Keskinäisesti riippuvaiset Aasian maat integroituvat. Rahapoliittista otetta tiivistetään.
- Yhdysvaltain dollarin (USD) merkitys reservivaluuttana heikkenee suhteessa euroon, junaan ja muihin keskeisiin valuuttoihin.
- Fuusiot länsimaalaisten yritysten kanssa ja globaalin omistuksen uusjako kiihtyvät.
- Kiinalaiset yritykset pyrkivät maailman markkinajohtajiksi strategisilla toimialoilla (esim. Huawei).

Globalisaation uusi kierros

2012-2015

- Kiinan massiiviset ylijäämät sijoitetaan kehittyneille markkinoille.
- Kiinalaisten yritysten tuotanto keskittyy pääasiassa Länsi-Kiinaan ja Afrikkaan.
- Tuotantokeskeisyys lisää päästöjä Aasiassa, mikä saa kansalaiset aktivoitumaan.
- Kiina investoi huomattavasti puhtaan hiilen, aurinkopaneelien ja sähköautojen tuotantoon.
- Aasian sisämarkkinat vilkastuvat, ja kaupan esteitä puretaan alueellisella tasolla. Yli puolet Kiinan viennistä suuntautuu Aasiaan.
- Kiinan, Intian, Venäjän ja Keski-Aasian maiden taloudellinen ja sotilaallinen yhteistyö lisääntyy Shanghai Co-operation Organisationin puitteissa.
- Osaamiskeskusten merkitys kasvaa. Niiden välisten verkostojen avulla länsimaat ja niiden osaajat pystyvät hyppäämään mukaan kehitysaaltoon.
- Kansainvälisten osaajien työmarkkinat ovat avoimet ja liikkuvuus aitojen kosmopoliittien keskuudessa on suurta. Osaajat siirtyvät etenkin nopean kasvun alueille, Kiinaan, Intiaan ja Lähi-idän OPEC-maihin.
- Intian talous vahvistuu byrokratian selkiytyttyä ja protektionismin vähennyttyä. Uudenlaisia työtehtäviä siirtyy Intiaan.
- Globaalin bkt:n kasvu on 2009-2013: 2-4 %.

Opportunistikapitalismia

2016-2020

- Asia-Pacific Partnership (AP7) toimii, ja teknologiasiirto Tyynen valtameren valtioiden välillä onnistuu.
- Perustetaan Aasian maiden yhteisvaluutta-alue AMU ja Lähi-idän maiden yhteisvaluutta Khaleej.
- Kiinan vienti suuntautuu yhä enemmän uusille kauppalueille: Afrikkaan, OPEC-maihin sekä Latalaiseen Amerikkaan. Kiinan kotimarkkinat vahvistuvat entisestään.
- Kiinan investoinnit etenkin ympäristöteknologiaan alkavat tuottaa tulosta.
- Fortune 500 -listan yrityksistä 150 on kiinalaisia, mutta lähtökohtaisesti monikansalliset yritykset ovat vahvoilla.
- Kiina ja Japani solmivat vapaakauppasopimuksen.
- Öljyn hinnanmuutoksilla on oleellisesti pienempi vaikutus talouskasvuun, sillä länsimaisten talouksien öljyriippuvuus on vähentynyt merkittävästi muun muassa energiatehokkuuden parannuttua.
- Demokratia ei ole enää itseisarvo: kapitalismi toimii ilmankin. Opportunistit pärjäävät.
- Monikulttuurisuus lisääntyy.
- Vahvan talouskasvun maailma. Globaalin bkt:n kasvu vuosina 2014-2020: 4-6 %.
- Öljyn hinta 150-200 dollaria barreilta.

Kiinalaista kapitalismia | Euroopan kehitys

Idän ihme jatkuu

2009-2011

- Venäjän poliittisten ambitioiden johdosta suhteet EU:hun kiristyvät. Venäjän talouskriisi luo sisäpoliittisia paineita, ja opportunistinen valti johto suuntaa katseensa itään.
- Raaka-aineiden ja öljyn hinnat pysyttelevät suhteellisen alhaisella tasolla johtuen läntisten maiden kulutuksen vähenemisestä.
- Ympäristötavoitteista pidetään kiinni. Muun muassa päästökauppa heikentää EU:n globaalia kilpailuetua. Ydin- ja reuna-alueiden ristiriidat kärjistyvät. EU:lla ei ole kuitenkaan mitään keinoja pakottaa jäsenvaltioita noudattamaan tavoitteita tai ohjeita (vrt. vakaus- ja kasvusopimus).
- Taloustaantumana takia EU:n sisäinen yhteistyö heikentyy.
- Eurooppa päihittää Kiinan ja Intian nousevat taloudet varallisuudessa per capita, mutta talouskasvun ylläpitäminen on vaikeaa työssäkäyvän väestönosan pienetessä.
- EU jää jälkeä nopeasta markkinavetoisesta kehityksestä ja muuttuvista kansainvälisen yhteistyön pelisäännöistä.
- Useimmat eurooppalaiset suuryritykset nimeävät kiinalaisen yrityksen tärkeimmäksi kilpailijakseen.

Globalisaation uusi kierros

2012-2015

- Suuri osa bkt:stä tulee palveluista ja palvelutyövoima EU:n reunoilta, Turkista tai Afrikasta.
- Osaamiskeskittymät ja yksittäiset yritykset pääsevät nauttimaan Kiinan talouskasvun luomasta vauraudesta.
- Työpaikkojen pysyvyys heikkenee ja työn joustavuuden uusi vertailukohta löytyy Aasiasta.
- Eurobyrokraattien, kansallisten hallitusten, yritysjohtajien ja kansalaisten toiveet eroavat eikä yhteistä poliittista agenda löydy.
- EU sinnittelee talousalueena. Jäsenvaltiot tekevät irti ottoja houkutellessaan investointeja.
- Sisämarkkinoiden suhteellinen merkitys on pienentynyt idänkauppaan verrattuna.
- Suurten valtioiden kansalliset intressit vaikeuttavat EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Euroopan yhteistyö Naton kanssa heikkenee.
- Puoli vuotta kestävä ankara kuivuus koettelee Etelä-Eurooppaa. Kuivuus johtaa maatalouden kriisiin, kurjuuteen ja pakolaisvirtoihin. Tilannetta pahentavat lähialueilta tulevat pakolaisvirrat. Syntyy paikallisia väkivaltaisia yhteenottoja, ja muuttoliike Keski- ja Pohjois-Eurooppaan lisääntyy. Vapaa liikkuvuus EU:n sisällä herättää kriittistä keskustelua.

Opportunistikapitalismia

2016-2020

- Avoimet markkinat luovat rajattomat kasvumahdollisuudet myös eurooppalaisille osaamisverkostoille ja monikansallisille yrityksille.
- Eurooppa on jäänyt kauaksi EU:n johtajien ja eliitin visiosta vaikutusvaltaisesta globaalista toimijasta. Myöskään integraatio ja sosiaalinen koheesio eivät ole kehittyneet toivotulla tavalla.
- Lissabonin strategia ei toteudu.
- Väli Venäjään ovat kiristyneet. Venäjä liittoutuu OPEC-maiden kanssa ja "kiristää" Eurooppaa energiahinnoilla. Myös Venäjän ja Kiinan yhteistyö tiivistyy.
- Päästökaupan ja muiden säännösten orjallinen noudattaminen on heikentänyt EU:n kilpailukykyä erityisesti suhteessa Kiinaan, Intiaan ja Lähi-idän OPEC-maihin.
- Raaka-aineteollisuuden ja tuotannon siirtyessä pois Euroopasta alueen päästöt vähenevät.
- Ääriliikkeet ovat saaneet tilaa ja ne luovat yhteiskuntaan levottomuutta ja turvattomuutta.
- EU:n ydin on tiivistänyt yhteistyötään, mutta EU:n instituutiot ovat menettämässä merkityksensä.

Kiinalaista kapitalismia | Maailman tila vuonna 2020 (1/4)

Yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten painopiste	Kiina, Intia ja muut Kaukoidän maat selviävät suhteellisen kuivin jaloin globaalista talouskriisistä – ja huomattavasti paremmin kuin Yhdysvallat ja muut OECD-maat. Talouskriisi on vauhdittanut globaalin omistuksen uusjakoa: omistajuus on siirtymässä Kiinalle ja OPEC-maista etenkin Arabiemiraateille, Saudi-Arabialle, Qatarille ja Iranille. Dollarin merkitys reservivaluuttana on heikentynyt suhteessa Aasian valuuttoihin. Monetaarista yhteistyötä kehitetään sekä Aasiassa (AMU) että Lähi-idässä (Khaleej). Aasian moottorit ja Lähi-idän vauraat OPEC-maat ovat ostaneet valtavan määrän pankkeja, ne omistavat velkakirjat ja niistä on kehittynyt maailman lainoittajavaltioita. Singapore omistaa jo puolet Lontoon keskustan kiinteistöistä.
Maailmantalous	Länsi ja lännen kulutuskysyntä ovat toipuneet hitaasti Aasian imussa. Avoimet markkinat luovat rajattomia kasvumahdollisuuksia osaamisverkostoille ja monikansallisille yrityksille. Maailmankauppa toimii etenkin Kiinan ehdoilla ja Kiinan voitoksi. On palattu 90-luvun turbokapitalismiin, mutta Kiinan johdolla. Kansainvälisen kaupan pelisäännöt ja omistajuussuhteet ovat muuttuneet. Kauppa käy etenkin Aasian ja Lähi-idän maiden välillä. Merkit kasvun hiipumisesta ovat kuitenkin olemassa, ja öljyriippuvuudesta tulisi irtaantua ennen suurta romahdusta. Globaalin bkt:n kasvu 2009-2013: 2-4 % ja 2014-2020: 4-6 %.
Kansainväliset suhteet ja geopolitiikka	Kansainvälisen yhteistyön pelisäännöt ovat muuttuneet ja vanhan maailman klubien (WTO, OECD, EU, NATO) merkitys pienentynyt. G20-ryhmällä on merkittävin asema kansainvälisenä organisaationa. Kiinan, Intian, Venäjän ja Keski-Aasian maiden taloudellinen sekä sotilaallinen yhteistyö lisääntyy Shanghai Co-operation Organisationin puitteissa. Yhdysvallat yrittää lähestyä Aasiaa. Verkostojen maailma, jossa kaupunkiverkostot ja talouskeskukset rakentuvat osaamiskeskusten ympärille. Markkinavetoinen maailmankauppamaailma, jossa ihmisoikeudet jäävät toiselle sijalle. Kiinasta tulee taloudellinen ja sotilaallinen suurvalta, joka kilpailee tasavertaisesti länsimaiden kanssa. Venäjän välit EU:n kanssa kiristyvät. Lähi-idän rooli kasvaa, ja alueen vauraista maista kehittyy Kiinan ohella ”maailmantalouden omistajia”.
Ilmastonmuutos	Ilmastopolitiikan painopiste siirtyy Tyynelle valtamerelle (Asia-Pacific Partnership, AP7). Tuotannon ja päästöjen lisääntyttä myös muun muassa itä-aasialaisten vaatimukset puhtaan ympäristön puolesta ovat kasvaneet. Ympäristökatastrofit eri puolilla maapalloa puolestaan ovat auttaneet näkemään ilmastonmuutoksen globaalina, yhteisenä ja kiireellisenä ongelmana. Kuluttajien käyttäytyminen muuttuu tiukkenevan lainsäädännön ja pakotteiden seurauksena.

Kiinalaista kapitalismia | Maailman tila vuonna 2020 (2/4)

Energia ja raaka-aineet	Kysyntä kasvaa nopeammin kuin tarjonta; hinnat räjähtävät. OPEC-valtiot (Algeria, Angola, Ecuador, Iran, Irak, Kuwait, Libya, Nigeria, Qatar, Saudi-Arabia, Yhdistyneet arabiemiirikunnat ja Venezuela) puhaltavat yhteen hiileen ja nostavat öljyn hintaa. Myös kaasun hinta nousee. Kulutus- ja tuotantotottumukset muuttuvat nopeasti ympäristökriisien jälkeen. Aasian energiakulutus kaksinkertaistuu vuodesta 2000, mutta hyvät suhteet etenkin Lähi-idän OPEC-valtioihin mahdollistavat öljyn tuonnin. Raaka-aineiden hinnat nousevat kovan kysynnän vuoksi erittäin korkealle. Kilpailu raaka-ainelähteiden hallinnasta tiukentuu, myös poliittisella tasolla. Raakaöljyn hinta on vuonna 2020 150-200 dollaria barreilta.
Innovaatiot	Osaamiskeskusten merkitys kasvaa (esimerkkeinä Shanghai, Singapore, Stanford, MIT ja Aalto). Keskusten välisten verkostojen avulla länsimaat ja niiden osaajat pystyvät hyppäämään mukaan innovaatioiden tuottajiksi. Monikansalliset yritykset hyödyntävät laajalti kansainvälisiä osaamisverkostoja. Tuottavuus on kovaa.
Ympäristöteknologia	Teknologiasiirto Tyynen valtameren valtioiden välillä onnistuu. Kiina panostaa puhtaaseen teknologiaan, aurinkopaneelituotantoon, puhtaisiin hiilivoimaloihin ja sähköautoihin. Valtavan talouskasvun myötä myös ilmastonmuutoksen hillintään ja ympäristöteknologiaan satsataan uudella innolla. Tiedemiehet tietävät, miltä tulevaisuuden ydinvoimavoimalla tulee näyttämään ja miten se mahdollisesti voisi toimia.
Internetteknologia	Internet kehittyi erityisesti kaupan välineenä, mutta sen täyttä potentiaalia ei päästä hyödyntämään: Kiina ja Lähi-idän OPEC-maat rajoittavat internetin käyttöä ja sisältöä. Ihmisoikeuksia poljetaan.
Kilpailu osaajista	Kansainväliset osaajat – globaalit pätkätyöläiset – muuttavat rahan perässä kasvun alueille ja siirtyvät erityisesti Kiinaan, Intiaan ja Lähi-idän OPEC-maihin. Korkean lisäarvon osaamista arvostetaan: prosessiosaamista (suunnittelu, projektinhallinta) ostetaan Aasiaan. Toisin kuin vanhemmillaan, nuorella sukupolvella on käytössään globaali kieli sekä globaalit kommunikointi- ja yhteistyövälineet. He ovat valmiita oppimaan uutta ja näkemään maailmaa.
Arvot, uskonnot ja kulttuurit	Talouden ylivoimaisuus arvona yhdistää eri uskontoja ja kulttuureja, mutta myös polkee ihmisoikeuksia erityisesti Kiinassa, Venäjällä ja Afrikassa. Korruptio ja ihmisoikeusloukkaukset ovat todellisia ongelmia. Aktiiviset ja aggressiiviset kansalaisjärjestöt vaativat yrityksiä ja länsimaita tekemään enemmän ihmisoikeuksien puolesta.

Kiinalaista kapitalismia | Maailman tila vuonna 2020 (3/4)

Terrorismi	Terrorismi ei katoa, mutta sen houkuttelevuus vähenee, kun myös Lähi-idän maiden talous kasvaa voimakkaasti ja nuorille löytyy työpaikkoja. Työllisyystilanteen paraneminen ja lisääntynyt poliittinen moniarvoisuus vie kaikupohjaa terroristi-järjestöiltä. Al Qaidan merkitys vähenee organisaation ikääntyessä ja islamilaisen maailman tuen vähentyessä.
Yhdysvaltojen kehitys	Yhdysvaltain ja sen edustaman järjestelmän uskottavuus on heikentynyt myös maan sisällä. Yhdysvaltojen talouskehitys matalenee pitkään pohjalukemissa. USA/USD-vetoinen globaali talousjärjestelmä uudistetaan perinpohjaisesti. Yhdysvallat, EU ja muut OECD-maat toipuvat vauhdikkaasti kasvavien Aasian markkinoiden imussa.
Venäjän kehitys	Venäjä suuntautuu vauhdikkaasti kehittyville Kiinan ja Intian markkinoille. Maa solmii sopimusavioliiton Kiinan kanssa. Välit EU:n kanssa kiristyvät. Puutullit saavat seurakseen teräsromun vientitullit. Venäjän yhteistyö etenkin kaasu-OPEC-maiden, Iranin ja Qatarin, kanssa tiivistyy. Venäjällä ei ole erityistä syytä tai kiirettä pyrkiä WTO:n jäseneksi. Venäjän talous kasvaa, mutta talouspohja uudistuu hitaasti. Venäjä ei investoi metsäteollisuuden kehittämiseen, ja puu virtaa Kiinaan.
EU:n kehitys	EU on taantunut. Lissabonin strategian täytäntöönpano epäonnistuu. Päästökaupan ja muiden säännösten liian tiukka noudattaminen on heikentänyt EU:n kilpailukykyä erityisesti suhteessa Kiinaan, Intiaan ja Lähi-idän OPEC-maihin. Ääriliikkeet ovat saaneet tilaa, ja epävakaus on lisääntynyt. Välit Venäjään ovat kiristyneet. Eurobyrokraattien, kansallisten hallitusten, yritysjohtajien ja kansalaisten eriävät toiveet ovat heikentäneet poliittista tahtoa tehdä yhteistyötä. EU:n ydin on tiivistänyt yhteistyötä, mutta EU:n instituutiot ovat menettämässä merkityksensä.
Kiinan kehitys	Kiinan osuus maailman talouskasvusta ja bkt:n määrästä kasvaa talouskriisin jälkeen kaikkia ennusteita nopeammin. Kiinassa ei ole rahoitusjärjestelmään liittyviä ongelmia eikä ylivelkaantumista. Kiina tarjoaa muun muassa kansainvälisille yrityksille valtavan kasvu- ja tuottopotentiaalin. Pääomat ja resurssit keskittyvät Kiinaan, mikä vauhdittaa kehitystä entisestään. Myös Kiina sijoittaa aktiivisesti ulkomaiseen osaamiseen, jota tuodaan maahan. Lähi-idän ja Aasian maiden yhteistyö etenee. Kiinan siteet etenkin Saudi-Arabiaan vahvistuvat, koska vain kuningaskunnan varannot pystyvät tyydyttämään maan öljyn-janon. Kiina on maailman suurin luonnonvarojen tuoja sekä taloudellinen ja sotilaallinen suurvalta, joka kilpailee tasavertaisesti länsimaiden kanssa. Keskiluokka kasvaa. Vilkas kaupankäynti Aasiassa vahvistaa Kiinan roolia alueella. Kiinan läheiset suhteet (kauppa- ja perhesiteet) naapureihin Taiwaniin, Hongkongiin, Singaporeen, Koreaan ja Malesiaan vahvistavat Kiinaa maailmanmahtina. Yhteiskunnan vahva kontrolli ei herätä juurikaan vastustusta hyvän tuottavuuden ja tulosten johdosta.

Kiinalaista kapitalismia | Maailman tila vuonna 2020 (4/4)

Japanin kehitys	Kiinan voimakas talouskasvu tukee Japanin taloudellista kehittymistä ja toisaalta lisää Japanin riippuvuutta Kiinasta. Japani pyrkii säilyttämään hyvät poliittiset suhteet Kiinaan ja saamaan tuotteitaan paremmin naapurimaan suurille markkinoille. Keskinäisen riippuvuuden kasvaessa myös maiden välinen yhteistyö löytää uusia ilmenemismuotoja. Japani on solminut vapaakauppasopimuksen Kiinan kanssa vuonna 2018.
Intian kehitys	Intian talouskasvu jatkuu hurjana, ja maa hätyyttelee Kiinan kasvulukuja osaamisen ja väestönkasvun nopeuden vuoksi. Intia ei ole kuitenkaan vielä pystynyt ohittamaan Kiinaa tuotantotaloudessa. Intialaiset yritykset, kuten Wipro, Mittal ja Tata kansainvälistyvät ja laajenevat. Keskiluokka kasvaa nopeasti, vaikka köyhien määrä säilyy suurena. Intiasta kehittyy toinen globaali valmistuskeskus Kiinan rinnalle.
Lähi-idän kehitys	Lähi-idän talouskasvu on vakaata, ja rahat sijoitetaan alueen kehitykseen, mikä ruokkii kasvua ja tukee poliittista reformia. Maltilliset, osittain islamilaiset puolueet saavat lisää valtaa ja tekevät työtä alueellisten konfliktien estämiseksi. Gulf Cooperation Council (GCC) onnistuu löytämään yhteisen sävelen turvallisuus- ja talousintegraatiokysymyksissä. Lähi-idän vauraista maista kehittyy Kiinan rinnalla ”maailmantalouden omistajia”. Lähi-itä sijoittaa infrastruktuurialoihin (teleinfrastruktuuri, sähköverkot, satamat), vihreän teknologian hankkeisiin sekä rahoitusalaan. Öljyraha antaa lähtökohdat tietoyhteiskunnan kehitykselle. Osaajat ostetaan ulkomailta. Taloudelliset resurssit tekevät Saudi-Arabiasta alueen johtavan valtion ja auttavat myös Irania kasvattamaan vaikutusvaltaansa alueella. Lähi-idän kehitys on suhteellisen rauhallista ja Saudi-Arabian, Iranin ja Irakin, Persianlahden valtakolmion, välit ovat toimivat. Israel tasapainottelee uudessa tilanteessa ja pyrkii läheisempään yhteistyöhön naapurimaiden kanssa.
Latinalaisen Amerikan kehitys	Latinalainen Amerikka hyötyy maanosan öljyvarannoista. Noin viiden prosentin vakaa talouskasvu on tuonut vahvan Latinalaisen Amerikan maailmantalouden näyttämölle. Keskiluokka kasvaa ja köyhien määrä vähenee. Useissa maissa uudistetaan koulutusta, terveydenhuoltoa, verotusta ja omistusta koskevaa lainsäädäntöä. Brasiliasta kehittyy johtava alueellinen suurvalta, jonka johdolla Etelä-Amerikan integraatioprosessi etenee vauhdilla. Yhden luonnonrikkouden vangit, Venezuela ja Ecuador, hyötyvät öljyn korkeasta hinnasta.
Afrikan kehitys	Afrikka on raaka-ainevarasto. Taistelussa raaka-aineista maailman köyhin alue, Saharan eteläpuolinen Afrikka, on öljyn, kaasun ja metallien vuoksi erityisesti Kiinan ja Intian kiinnostuksen kohteena. Afrikka yllättää Kiinan investointien tuloksena. Maanosa teollistuu ja kaupungistuu. Väestön koulutustaso kohenee vauhdilla. Ihmisoikeusloukkaukset ovat kuitenkin räikeitä. Afrikka kuroo talouskasvulla mitattuna länsimaat kiinni vuoteen 2020 mennessä.

OSA 6

Blokkien taisto

Blokkien taisto | Yhteenveto

Taluskriisin kehitys

Maailmantalouden kriisi syvenee ja pitkittyy.

Valtiojohtoiset pelastusoperaatiot, massiiviset julkiset investoinnit ja toimialojen kansallistamistalkoot eivät tuota toivottua tulosta tarvittavan nopeasti.

Talousalueet kääntyvät sisäänpäin ja paneutuvat omien ongelmiansa ratkaisemiseen. Valtiokapitalismi ja protektionismi vahvistuvat. Kilpailevat devalvaatiot johtavat inflaatiokierteeseen, joka aiheuttaa ongelmia moniksi vuosiksi eteenpäin.

Yhdysvallat eristäytyy. Venäjän ja EU:n yhteistyö vahvistuu käytännön sanelemana: Venäjä tarvitsee investointeja sekä teknologiaosaamista ja EU puolestaan energiaa.

Talous alkaa vahvistua hitaasti vasta vuosina 2012-2013. Taluskriisi on jättänyt pelon siemenen, eikä vanhaan maailmaan ole paluuta.

Maailma vuonna 2020

Poliittiset järjestelmät, taloudelliset ajattelutavat, erilaiset säännöstelykulttuurit ja alueelliset kauppablokit kilpailevat keskenään.

Yhdysvallat kärsii taantuman jälkeisestä hitaasta kasvusta ja on kääntynyt sisäänpäin. EU:n ja Yhdysvaltojen perinteinen atlanttinen suhde ei toimi.

Yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten painopiste on siirtynyt Eurooppaan. Verrattuna Yhdysvaltoihin, EU:lla menee suhteellisen hyvin.

Venäjän ja Euroopan yhteistyö toimii, ja esimerkiksi Euroopassa käyttöön otetut CO₂-tullit eivät koske Venäjältä tulevaa energiaa. EU:n puolustusulottuvuuden kehittäminen nähdään tarpeelliseksi Naton halvaannuttua.

Kiina ajautuu sisäisiin ongelmiin: massatyöttömyyteen, muuttoliikkeisiin ja laaja-alaisiin mielenosoituksiin. Intian suurimmat sisäpoliittiset ongelmat liittyvät infrastruktuurin romahtamiseen ja työttömiin nuoriin toimeettomiin osajiin. Tilannetta pahentaa Kiinan ja Intian joutuminen vastakkain maiden öljy- ja kaasuvarojen huetessa.

Blokkien taisto | Globaali kehitys

Pitkittyvä talouskriisi

2009-2011

- Valtiokapitalismia ja interventionismia: valtiojohtoiset talouden pelastusoperaatiot ja toimialojen kansallistamistalkoot lisääntyvät.
- Maailmantalouden kriisi syvenee ja pitkittyy. Satoja hedge- ja private equity -rahastoja kaatuu, Yhdysvaltojen velkapaperit eivät käy kaupaksi.
- Yhteiset globaalit intressit jäävät taka-alalle, ja alueellinen protektionismi valtaa alaa. Talousalueet kääntyvät sisäänpäin ja keskittyvät omien ongelmien ratkaisemiseen. Maat kilpailevat devalvaatioilla.
- Obama turvautuu tulleihin ja verohelpotuksiin talouden elvyttämiseksi.
- Yhdysvallat/USD-vetoista kansainvälistä talousjärjestelmää ei uudisteta
- Kööpenhaminan ilmastokokous joulukuussa 2009 epäonnistuu tavoitteissaan.
- Yhdysvaltojen ja Venäjän turvallisuuspoliittinen keskustelu tyrehtyy, aserajoitussopimuksia ei uudisteta.
- Intian ICT-alan kasvu vähenee puoleen talouskriisin johdosta.
- Kiinan valtion valtava elvytyspaketti ei onnistu kohentamaan maan taloutta. Kiinan talouskasvu laskee alle 6 prosentin.

Blokkien nousu

2012-2015

- Alueiden sisäinen integraatio etenee ja yhteistyö tiivistyy, mutta niiden keskinäinen polarisaatio lisääntyy. Kansainvälinen yhteistyö rakentuu blokkien ja valtioiden välisille sopimuksille.
- Maailmaan muodostuu alueellisia, taloudellisia ja poliittisia keskenään kilpailevia saarekkeita: Venäjä + EU, Yhdysvallat + Latinalainen Amerikka + löyhänä linkkinä Intia, Itä-Aasian valtiot ja Lähi-itä.
- Talousalueet kehittyvät epätasaisesti. Ne etsivät omia ratkaisujaan ja pyrkivät selviytymään omin voimin kiristyvässä kilpailussa.
- Talous elpyy investointien avulla ja kulutuksen hitaasti kasvaessa. Inflaatio vahvistuu.
- Eri uskontojen ja kulttuurien väliset erot kärjistyvät ja nousevat merkittävään rooliin poliittisessa päätöksenteossa ja maailman-kaupassa.
- Alueelliset ympäristökysymykset ja paikalliset ympäristötoimenpiteet korostuvat. Syntyy aggressiivista kansalaisjärjestötoimintaa ja merkittäviä elämäntapamuutoksia.
- Kiina keskittyy pysymään yhtenäisenä valtiona.
- Aivovuoto Intiasta jatkuu.
- Globaalin bkt:n kasvu on 2009-2013: 0-2 %.

Lukkiutuneet saarekkeet

2016-2020

- Omavaraisuusajattelu, sisämarkkinoiden toimivuus ja kysynnän lisääntyminen vahvistaa Euroopan talouskasvua.
- EU sinnittelee yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten keskellä.
- Viennin hiipuminen, ympäristökatastrofit, muuttoliikkeet, pandemiat ja sisäpoliittiset konfliktit hidastavat talouskasvua Aasiassa.
- Kiina ja Intia ajautuvat törmäyskurssille taistelussa hupenevista öljy- ja kaasuvarannoista. Intia kärsii lisäksi uskonnollista konflikteista, joiden johdosta ulkomaalaisten investointien määrä vähenee.
- Autoritaarisia uskonnollisia kiihkoilijoita nousee valtaan Lähi-idän heikoissa valtioissa. Alueelliset konfliktit lisäävät epävakautta. Myös nuorten työttömyys ja tyytymättömyys ovat todellisia ongelmia. Yhdysvallat on vetäytynyt Lähi-idästä ja pyrkii irtautumaan öljyriippuvuudestaan.
- Yhdysvallat kärsii taantumasta sekä sen jälkeisestä hitaasta talouskasvusta. Yhdysvallat vahvistaa otettaan Latinalaisesta Amerikasta.
- Globaalin bkt:n kasvu 2014-2020: 2-4 %.
- Öljyn hinta 100 dollaria barrelilta.

Blokkien taisto | Euroopan kehitys

Pitkittyvä talouskriisi

2009-2011

- Kansainvälinen talouskriisi pitkittyy ja Yhdysvaltojen pankkijärjestelmän konkurssitilan ongelmat leviävät Eurooppaan.
- Eurooppalaiset pankit ovat heikossa kunnossa, työttömyys kasvaa ja valtiot velkaantuvat.
- EMU-kriteereitä lievennetään mieluummin kuin luovutaan yhtenäisestä Euro-alueesta.
- Kansalliset energia- ja ruokastrategiat korostuvat. Maatalous- ja energiatukiaiset lisääntyvät. Nämä vahvistavat omavaraisuutta.
- Kauppakahnaukset Kiinan ja Yhdysvaltojen kanssa kuitenkin yhdistävät EU:ta.
- EU:n uusi perustuslaki tulee voimaan.
- Energian omavaraisuustavoite ja kestävän kehityksen tavoite johtavat uusiin ydinvoima-investointeihin niissäkin maissa, joissa ydinvoimasta oli päätetty luopua.
- Kasvava omavaraisuusajattelu lähentää EU:ta ja Venäjää. EU tarvitsee energiaa ja Venäjä puolestaan teknologiaosaamista parantaakseen etenkin sähköntuotannon infrastruktuuria. Puitesopimusten avulla sovitaan suorien investointien helpottamisesta.
- EU:n energiapakettiin ”202020” tehdään liennytyksiä, mutta missio säilyy.

Blokkien nousu

2012-2015

- Pitkäkestoinen laskukausi johtaa yhteisymmärrykseen, että sisämarkkinat tulee saada toimiviksi. Euroopan komission roolia vahvistetaan.
- EU:n perusidea korostuu: sosiaalinen koheesio, kestävä kehitys ja turvallisuus.
- Euroopan valtioiden jäykkiä työmarkkina-rakenteita uudistetaan.
- Suuret elvytyspaketit ja investoinnit alkavat hitaasti purra Euroopassa.
- CO₂:lle on määritetty hinta, mutta vain Euroopassa. CO₂-tullit otetaan käyttöön Euroopassa. Tämä ei kuitenkaan koske Venäjän energiaa.
- Ympäristökatastrofit ja tieteellisten tutkimusten varoitusäänet johtavat painostukseen kansallisella tasolla: kuluttajat ja media vaativat toimenpiteitä paikallisella tasolla.
- Raskaan teollisuuden rakennemuutos on raju ja se johtaa kilpailukyvyyn heikkenemiseen EU:n ulkopuolella.
- Teknologiayhteistyö Venäjän energialaitosten modernisoimiseksi jatkuu ja Venäjälle tehdään huomattavia investointeja.
- Venäjä tekee myönnytyksiä olemassa oleviin tulleihin (esim. puutullit).

Lukkiutuneet saarekkeet

2016-2020

- Yhdysvaltojen ja Venäjän välit ovat heikentyneet.
- EU:n suhteellinen asema OECD:n sisällä vahvistuu.
- EU:n ja Venäjän olosuhteiden sanelema yhteistyö toimii. Uudesta kaasuputkesta Venäjän ja EU:n välillä sovitaan. Pelisäännöt kaasutoimituksista olemassa olevissa putkissa toimivat.
- EU:n puolustusulottuvuuden kehittäminen nähdään tarpeelliseksi Naton halvaannuttua.
- Kotimarkkinateollisuusyritykset ja palvelusektori kukoistavat.
- 2000-luvun alun vahvat ay-liikkeet ovat heikentyneet merkittävästi.
- EU:n sisällä on tapahtunut alueellistumista. Välimeren maiden yhteistyö vahvistuu. EU ja Pohjois-Afrikka lähentyvät.
- Euroopan unionin yhtenäisyyttä koettelee isojen valtioiden valtataistelu, Baltian maiden kriittisyys Venäjää kohtaan sekä valtioblokki EU:n sisällä.
- Vaatimukset ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi heijastuvat aggressiivisena kansalaisjärjestötoimintana ja merkittävänä elämäntapamuutoksina.

Blokkien taisto | Maailman tila vuonna 2020 (1/4)

Yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten painopiste	Ankara kansainvälinen talouskriisi vuosina 2008-2011 on heikentänyt Yhdysvaltojen talouskasvua. Yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten painopiste on siirtynyt vanhalle mantereelle, ja EU sinnittelee uudessa roolissaan. Aasian ympäristökatastrofit, muuttoliikkeet ja pandemiat sekä sisäpoliittiset konfliktit hidastavat Kiinan ja Intian talouskasvua. Blokkiutuneessa maailmassa käydään kilpailua eri järjestelmien, poliittisten struktuurien, taloudellisten ajattelutapojen ja erilaisten säännöstelykulttuurien välillä.
Maailmantalous	Talouskriisiä seurannut laaja valtiokapitalismin ja interventionismin nousu ovat johtaneet protektionismin kasvuun maailmassa. Maailmalla harjoitetaan omavaraista sekataloutta. Yhdysvallat/USD-vetoista kansainvälistä talousjärjestelmää ei ole uudistettu. G20 ei ole saanut merkittävää asemaa. Yhteistyö toteutuu blokkien ja valtioiden välisten sopimusten välityksellä. Venäjän ja Euroopan olosuhteiden sanelema yhteistyö toimii. Kiinan ja Intian talouskasvua hidastavat ulkoiset ja sisäiset ongelmat. Pienet viennistä ja rahoituksesta riippuvat taloudet ovat kovilla. Useat kehitysmaat omaksuvat Kiinan valtiojohtoisen mallin lisätäkseen taloudellista kasvua ja poliittista vakautta. Globaalin bkt:n kasvu 2009-2013: 1-3 % ja 2014-2020: 2-4 %
Kansainväliset suhteet ja geopolitiikka	Toisen maailmansodan jälkeinen länsi on hävinnyt. Realpolitik"-maailmassa geopolitiikan merkitys kasvaa. Protektionismin korostuessa myös kansainvälisiin suhteisiin on syntynyt jännitteitä. Talousalueet ovat käpertyneet itseensä ja omavaraisuuden merkitys kasvanut. Sääntely on lisääntynyt paikallisella tasolla. Kansainväliset järjestöt ja yhteistyön rakenteet (Nato, YK, G8) halvaantuvat ja sinnittelevät, mutta eivät pysty uudistumaan. Venäjä ja Eurooppa ovat löytäneet toisensa: Venäjä tarvitsee eurooppalaista teknologiaa, ja EU puolestaan lisää ratkaisuvaihtoehtoja energiakysymykseen. WTO:n toista kierrosta ei saada kasaan useista yrityksistä huolimatta ja bilateraalisten sopimusten määrä kasvaa. EU:n painoarvo nousee, Yhdysvallat taas eristäytyy.
Ilmastonmuutos	Kivihiileen turvaudutaan yhä enemmän ja CO ₂ -päästöt kasvavat vauhdilla etenkin Kiinassa ja Intiassa. Yrityksistä huolimatta yhteistä kansainvälistä ympäristösopimusta ei saada aikaan. Kööpenhaminan tavoitteet ovat kariutuneet. Ympäristökatastrofit ja tieteellisten tutkimusten hälyttävät varoitusäänet johtavat painostukseen kansallisella tasolla: kuluttajat käyvät kärsimättömiksi ja media lyö lisää löylyä kiukaalle. Alueelliset ympäristökysymykset ja paikalliset toimenpiteet korostuvat. Syntyä aggressiivista kansalaisjärjestötoimintaa ja merkittäviä elämäntapamuutoksia. Energian omavaraisuustavoite ja kestävä kehityksen tavoite ovat johtaneet uusiin ydinvoimainvestointeihin niissäkin maissa, joissa ydinvoimasta päätettiin luopua. Euroopassa CO ₂ :lle on määritelty hinta ja CO ₂ -tullit on otettu käyttöön (tämä ei kuitenkaan koske Venäjän energiaa).

Blokkien taisto | Maailman tila vuonna 2020 (2/4)

Energia ja raaka-aineet	Avainsanana on omavaraisuus sekä paikallisen energiatuotannon vahva merkitys (esim. kivihiili, kaasu, ydinvoima, bioenergia). Kiina ja Intia ajautuvat törmäyskurssille taistelussa hupenevista öljy- ja kaasuvarannoista. Öljystä siirrytään muiden luonnonvarojen käyttöön, ja esimerkiksi bioenergian merkitys kasvaa. Maiden ja alueiden erot energiatehokkuudessa ovat huomattavia. Raakaöljyn hinta vuonna 2020 on 100 dollaria barreilta
Innovaatiot	Osaamiskeskukset säilyvät paikallisina. Euroopan ja Venäjä yhteistyö koulutuksessa ja osaamisen hyödyntämisessä tukee alueen kehitystä. Nano-, energia- ja ympäristöteknologiayhteistyö vahvistuvat. Kestävän kehityksen tavoitteet näkyvät myös innovaatioissa.
Ympäristöteknologia	Ympäristöteknologian kehitys ei ole tarpeeksi nopeaa. Puhtaaseen kivihiileen, bioenergiaan ja ydinvoimaan panostetaan, mutta CO ₂ -päästöt jatkavat kasvuaan. Hiilivoimaloiden ylläpitäjien tavoitteena on vähentää hiilidioksidipäästöt puoleen vuoteen 2070 mennessä.
Internetteknologia	Internetin käyttöä ja sisältöä rajoitetaan sekä kontrolloidaan laaja-alaisesti poliittisin ja uskonnollisin perustein. Valtaa pitävät rajoittavat tiedonvälitystä ja kauppaa. Suljetumpi internet heikentää globaalia talouskasvua.
Kilpailu osaajista	Omavaraisuusajattelu ulottuu myös koulutukseen ja osaajiin: itse tuotetun osaamisen merkitys korostuu. Kilpaillaan pääasiassa omista osaajista; työvoiman liikkuvuus vähenee globaalisti. Isojen yritysten on oltava paikallisesti läsnä: paikalta palkattujen merkitys kasvaa. Ainoastaan erityisosaajista kilpaillaan globaalilla tasolla.
Arvot, uskonnot ja kulttuurit	Kestävä kehitys korostuu arvona etenkin Euroopassa. Eri uskontojen ja kulttuurien väliset erot kärjistyvät ja nousevat merkittävään rooliin poliittisessa päätöksenteossa ja maailmankaupassa. Ongelmia ei kyetä ratkaisemaan eikä asetettuja tavoitteita toteuttamaan globaalien instituutioiden keinoin. Konflikteja on myös kansallisvaltioiden sisällä. Uskonnollisen fundamentalismin kehityskulku jatkuu (etenkin radikaali islam), mutta iskut säilyvät vähäisinä.
Terrorismi	Uskonnolliset fundamentalistit toimivat etenkin Lähi-idässä ja Aasiassa. Al Qaida onnistuu kasvattamaan vaikutusvaltaansa myös Intian nuorten islamilaisten keskuudessa: Intian reilusta 100 miljoonasta muslimista osa radikalisoituu ja aktivoituu. Pakistanin ja Intian muslimiterroristien määrän kasvu aiheuttaa pelkoa etenkin Aasiassa.

Blokkien taisto | Maailman tila vuonna 2020 (3/4)

Yhdysvaltojen kehitys	Yhdysvalloissa on tukeuduttu valtiojohtoisin talouden pelastusoperaatioihin ja toimialojen kansallistamistalkoisiin, jotka eivät ole tuottaneet toivottua tulosta. Talouskriisin vuoksi Yhdysvaltojen rooli on heikentynyt maailmantalouden veturina. Pankkien kansallistaminen vuonna 2008 tarkoitti yksityisen ja julkisen sektorin rooliin jaan fundamentaalista uudelleen ajattelua. Tältä tieltä ei ollut enää paluuta. Yhdysvallat on eristäytynyt ja pyrkii voimakkaasti vähentämään riippuvuuttaan ulkomaisesta öljystä. USA/USD-vetoista kansainvälistä talousjärjestelmää ei ole uudistettu.
Venäjän kehitys	Venäjä on nationalistinen kaasu- ja öljyvaltio, jossa protektionismi kasvaa. Korkea öljyn hinta auttaa Venäjää kasvattamaan valtaansa. Yhdysvaltojen ja Venäjän välit ovat heikentyneet. Teollisuus rakennetaan luonnonvaratalouden varaan. Venäjä on tiedostanut, että sen on panostettava infrastruktuuriin ennen kuin maasta loppuu sähkö. Venäjä tarjoaa Euroopalle energiaa, ja Eurooppa auttaa Venäjää teknologiakehityksessä. Suhde on pragmaattinen, olosuhteiden sanelema. Venäjä jää pois WTO:sta, mutta sillä on bilateraalisopimus EU:n kanssa. Kaasuputki on rakennettu ja yhteistyö toimii. Kansainvälisten eurooppalaisten yritysten toimintaedellytykset Venäjällä paranevat.
EU:n kehitys	Vaikeuksien kautta voittoon: pitkittynyt taantuma on johtanut yhteisymmärrykseen uudesta EU-agendasta ja sisämarkkinoiden toimivuudesta. Lisäksi omavaraisuusajattelu ja kysynnän lisääntyminen uusissa jäsenmaissa johtaa alueelliseen kasvuun. EU:n suhteellinen asema OECD:n sisällä on vahvistunut. EU on poliittisesti vahva toimija ja ottaa sillanrakentajan roolin. EU:n ja Venäjän suhteet lähenevät. EU:n sisällä on tapahtunut alueellistumista esimerkiksi Välimeren maiden yhteistyön vahvistuessa. Myös yhteistyötä Pohjois-Afrikan maiden kanssa kehitetään. EU:n puolustusulottuvuutta kehitetään. Valtioiden välisiltä ristiriidoilta ei kuitenkaan säästy. Jäsenvaltioiden kilpailu näkyy etenkin suhteessa Venäjään.
Kiinan kehitys	Kiinan talous on kasvanut hitaasti viimeisten 10 vuoden ajan. Epäsuotuisan kehityksen syitä ovat olleet maailmantalouden pitkittynyt lama, vientimarkkinoiden kysynnän hiipuminen, maan sisäinen poliittinen epävakaus, massatyöttömyys, tuloerot, energiapula ja osaamisen riittämättömyys. Tilannetta ovat pahentaneet myös vakavat ympäristökatastrofit, muuttoliikkeet ja pandemiat. Kiina ja Intia ovat ajautuneet törmäyskurssille taistelussa hupenevista öljy- ja kaasuvarannoista.

Blokkien taisto | Maailman tila vuonna 2020 (4/4)

Japanin kehitys	Kiinan talouskasvu on hidastunut, eivätkä sen markkinat vedä japanilaisia tuotteita entiseen malliin. Japani suuntautuu taloudellisesti ja poliittisesti länteen. Kiinan politiikka kehittyy avoimen vihamieliseksi erityisesti Japania kohtaan. Japani liittoutuu sotilaallisesti Itä-Aasian demokratioiden kanssa ja varustautuu aseellisesti.
Intian kehitys	Intian sisäpoliittiset ongelmat, uskonnolliset konfliktit ja terroristien iskut kärjistyvät. Tämä heijastuu ulkomaisiin investointeihin ja talouskehitykseen. Monet ulkomaiset yritykset vetäytyvät maasta epävakaiden olosuhteiden pakosta. Talouskasvu on positiivista, mutta ei enää voimakasta. Infrastruktuuri on romahtanut. Intia on epäonnistunut työllistämään nuoret osaajat, tuotantotalous ei kasva ja kolmannes maailman köyhistä asuu yhä Intiassa. Välit Kiinaan ovat kireät.
Lähi-idän kehitys	Alueelliset konfliktit säilyvät ja uusia puhkeaa. Etenkin Iranin ja Saudi-Arabian ydinasevarustelu lisää alueen epävakaisuutta. Lähi-idässä maallistuminen nähdään olennaiseksi osaksi lännen mallia – ja siihen otetaan etäisyyttä. Autoritääriset uskonnolliset populistit ja kiihkoilijat nousevat valtaan alueen heikoissa valtioissa. Islamilaisten puolueiden rooli korostuu, ja ne nousevat monissa maissa hallitusvaltaan. Islamismin valtavirtaistuminen etäännyttää radikaaleja elementtejä entisestään, minkä tuloksena maiden sisällä syntyy uusia kapinoivia ryhmittymiä. Lähi-idän johtajat epäonnistuvat integroimaan alueen kasvavan väestön tuottavaksi osaksi globaalia taloutta, mikä lisää nuorten tyytymättömyyttä. Nuoria rekrytoidaan vanhoihin ja uusiin terroristijärjestöihin. Lähi-itä on heikosti yhteen kudottu blokki, joka kärsii sisäisistä ongelmista. Tämä hidastaa alueen kehitystä. Yhdysvallat on vetäytynyt Lähi-idästä ja pyrkii irtautumaan öljyriippuvuudestaan. Dubain autiot pilvenpiirtäjät muistuttavat lyhyestä kukoistuskaudesta.
Latinalaisen Amerikan kehitys	Kansainväliseltä näyttämöltä vetäytynyt Yhdysvallat vahvistaa otettaan Latinalaisesta Amerikasta. Pienempien maiden turvallisuusongelmat karkaavat osin hallinnasta. Talouskriisin venyminen lisää työttömyyttä Yhdysvalloissa, mikä johtaa rahalähetysten hiipumiseen ja valtaviin ongelmiin etenkin Meksikossa. Chile kestää parhaiten talouskriisin negatiiviset vaikutukset. Argentiina, Bolivia, Venezuela, Ecuador ja Kuuba ovat heikoimmassa asemassa. Naftasta sovitaan uudestaan.
Afrikan kehitys	Edelleen unohdettu maanosa. Afrikan tuottavuus ja kehitys ovat heikkoja. Köyhyys ja velkataakka painavat. Talouskriisi on suistanut maanosan entistä pahemmin maailmantalouden sivuraiteelle. Saharan eteläpuolinen Afrikka säilyy maailman haavoittuvimpana alueena, jossa korostuvat taloudelliset haasteet, hallitsematon väestönkasvu, konfliktit ja poliittinen epävakaus. Ulkomaalaisten sijoitusten ja avustusten määrä on vähentynyt huomattavasti.

OSA 7

Stimulus ja romahdus

Stimulus ja romahdus | Yhteenveto

Taluskriisin kehitys

Elvytys ei onnistu. Keynes on kuollut. Valtiot velkaantuvat toivottomasti.

Itäinen Eurooppa romahtaa ensin. Kaikkein suurin vaikutus on kuitenkin Yhdysvaltojen elvytyksen epäonnistumisella.

Nopea ja yhtäaikainen irtautuminen Yhdysvaltojen joukkovelkakirjalainoista johtaa dollarin romahdukseen. Devalvoituva dollari kiihdyttää inflaatiota. Teollinen tuotantokapasiteetti ajetaan alas. Tämän myötä Yhdysvaltojen talous ajautuu syvään lamaan, ja maan kansainvälinen asema romahtaa. Dominovaikutusta ei saada pysäytettyä. Lopputuloksena on kansainvälisen talousjärjestelmän ja reaalityökalouden romahdus.

Tehtaiden alasajot, joukkoirtisanomiset ja massatyöttömyys johtavat levottomuuksiin, väkivaltaisiin yhteydenottoihin ja sisäpoliittisiin ongelmiin.

Maailma vuonna 2020

Vuonna 2020 tuntuu kuin kolmas maailmansota voisi alkaa hetkenä minä hyvänsä. Yhdysvaltojen kansainvälinen asema on luhistunut laman ja taloudellisten vaikeuksien seurauksena. Maailma ilman maailmanpoliisia osoittautuu pelottavammaksi kuin yksinapainen maailma. Lähi-idässä terroristijärjestöt ovat kasvattaneet valtaansa ja saaneet haltuunsa jo öljykenttiä. Sekä Kiina että Venäjä reagoivat omiin sisäisiin ongelmiinsa suurvaltamentaliteetilla eli tehostamalla voimankäyttöä lähialueilla. Kansallistunto ja ajatus yhteisestä vihollisesta helpottavat kansalaisia kestämään arjen ankeuden.

Kansainvälisen kehitysavun ja yhteistyön hiivuttua muun muassa pandemiat ja pakolaisten olosuhteet pahenevat. Päästöjen määrät ovat sentään laskeneet pitkän taantuman ja kulutuksen hiipumisen myötä.

Euroopan unioni on toimintakyvytön. Esillä on ollut myös ajatus EU:n hajoamisesta.

Stimulus ja romahdus | Globaali kehitys

Elvytys epäonnistuu

2009-2011

- Vanhat opit eivät toimi. Valtiolliset elvytys-paketit epäonnistuvat. Yhdysvaltain ja Euroopan valtioiden lisävelkaantuminen johtaa entistä suurempiin ongelmiin.
- Yhdysvaltojen reaalityalouden heikot tulokset saavat velan rahoittajien uskon horjumaan maan maksukykyyn. Nopea ja yhtäaikainen irtautuminen Yhdysvaltojen joukkovelkakirjalainoista johtaa dollarin romahdukseen.
- Jopa 90 prosenttia devalvoituva dollari ei edistä vientiä vaan kiihdyttää inflaatiota.
- Kriisi karkaa kaikkien toimijoiden käsistä. Taantumasta tulee pitkä ja syvä. Reaalityalouden romahtaa ja johtaa massatyöttömyyteen.
- Kansainvälisen talousjärjestelmän uudistaminen epäonnistuu.
- Pitkittynyt lama ruokkii poliittisia levottomuuksia ja alueellisia konflikteja.
- Intian IT-sektori irtisanoo työntekijöitään, mikä lisää poliittisia levottomuuksia. Intia pärjää kuitenkin paremmin kuin Kiina maan vahvan maataloussektorin johdosta.
- Wall Street ja City hiljenevät.
- Öljyn hinta on 50-70 USD barrelilta. Venäjä ja OPEC-maat vaikeuksissa.
- Kööpenhaminan ilmastokokous tuottaa vain hampaattoman sopimuksen.

Lamaa ja levottomuuksia

2012-2015

- Maailmantalous on lamassa. Hyperinflaatio johtaa maailmanlaajuisiin ongelmiin. Aasia, Lähi-itä ja Venäjä syyttävät Yhdysvaltoja kriisistä.
- Yhdysvaltojen velkaongelma kärjistyy. Maan sisällä syntyy suuria muuttoliikkeitä.
- Kiinan kommunistipuolue ottaa käyttöön tiukan kurin, mutta vahvimmat alueet turvautuvat omiin resursseihin ja elinkeinoihin (esim. Etelä-Kiina ja elektroniikkateollisuus).
- Vahvat johtajat nousevat, demokratia kärsii ja ääriilikkeet vahvistuvat. Arvoyhteisöjä muodostuu myös globaalisti yli rajojen.
- Tuloerot kärjistyvät ja keskiluokka kurjistuu.
- Eläkkeitä joudutaan alentamaan, ja eläköityvät ihmiset kilpailevat työpaikoista.
- Olot kurjistuvat romahtaneissa valtioissa.
- Pohjois-Korea on ajautunut paikallisten johtajien taistelukentäksi. Maan vuosia kestänyt epätasapainoisuus ja maata vaivaava anarkia herättävät pelkoa ympäri maailman.
- Ilmastoteknologiaan ei investoida ja osaamis-pohjaa menetetään, mutta lamasta johtuva tuotannon väheneminen pienentää hieman päästöjä.
- Globaalin bkt:n kasvu 2009-2013: -1-+1 %.
- Öljyn hinta 10-50 USD / barreli.

Konflikteja ja komentotaloutta

2016-2020

- Yhdysvaltojen kansainvälinen asema on romahtanut ja kansainväliset instituutiot ovat lamaantuneet.
- Elinkeinoelämän rakenteet ovat pirstoutuneet pienempiin ja alueellisempiin yksiköihin.
- Kiristynyt kilpailu resursseista on johtanut paheneviin kriiseihin ja konflikteihin veden, elintarvikkeiden ja raaka-aineiden osalta. Resurssien "ryöstöhyödyntäminen" on yleistä.
- Alueellisia konflikteja: Kiina valloittaa muun muassa Taiwanin, Venäjä ottaa haltuunsa Krimin niemimaan ja osan Georgiasta.
- Militantti terrorismi lisääntyy.
- Muutama laaja-alainen ympäristökatastrofi horjuttaa etenkin Aasiaa ja Afrikkaa. Vakavien pandemioiden määrä lisääntyy. Kehitysapua ei ole saatavilla. Valtavat pakolaisten muutto-liikkeet kärjistyvät naapurimaiden välejä.
- Länsimainen arvomaailma on muuttunut. Usko demokraattiseen systeemiin ja valtion turva-verkkoihin on kadonnut. Paikalliset johtajat sekä perhe ja lähipiiri ovat uusia turvasatamia.
- Globaalin bkt:n kasvu 2014-2020: 0-2 %.
- Öljyn hinta n. 50 USD / barreli (+/- 10 USD).

Stimulus ja romahdus | Euroopan kehitys

Elvytys epäonnistuu

2009-2011

- Globaali talouskriisi iskee kovaa myös Eurooppaan.
- Euroopan reaali-talous on kurjistunut. Unionin sisällä syntyy konflikteja rahan jaosta. Laajentuminen pysähtyy.
- EU:n toimielimet ovat heikkoja, ja valta siirtyy yhä enemmän kansallisvaltioille. EU ei pysty estämään nationalismia, protektionismia ja muukalaisvihan nousua.
- Ranska lakkoilee ja mellakoi.
- Saksan autoteollisuus irtisanoo.
- Viennistä riippuvaisten Keski- ja Itä-Euroopan maiden vienti pysähtyy.
- Vanhat EU-maat turvautuvat yhä enemmän protektionismiin: omia teollisuudenaloja suositaan ja työvoiman vapaata liikkuvuutta rajoitetaan.
- EU:n elvytyspaketti ei pure.
- Lissabonin sopimuksesta ei synny yhteisymmärrystä.
- Nuorten työttömyys kasvaa.
- Siirtolaisuuden vastaisuudella ratsastavien populistien suosio kasvaa.

Lamaa ja levottomuuksia

2012-2015

- Venäjä pyrkii vahvistamaan suurvalta-asemaansa, mutta tämä yhdessä öljyn ennätysalhaisen hinnan kanssa imee maan tyhjiin. Venäjä jakautuu valtaklikkeihin, joista osa on nationalistisia, osa taas länsimielisiä.
- EU-maat tekevät yhä enemmän bilateraalaisia sopimuksia EU:n sisällä ja ulkopuolella.
- Vahvat EU-maat poikkeavat yhteisistä säännöistä: neljää vapaudesta (tavaroiden, ihmisten, palveluiden ja valuutan vapaa liikkuminen), EMU-kriteereistä ja ilmastotavoitteista.
- Pyrkimys paikalliseen omavaraisuuteen kasvaa ja huippuosaaminen kärsii, kun satsaukset hajautuvat useammalle sektorille.
- Harmaa talous nostaa päätään paikallisesti.
- Venäjä valloittaa Krimin niemimaan.
- Baltian maat ja Puola yrittävät saada Natoa ryhdistäytymään.
- Italia ja Kreikka nimetään romahtaneiksi valtioiksi. Populistijohtajat nousevat anarkian keskeltä.
- Materialismi ja kulutus vähenevät.

Konflikteja ja komentotaloutta

2016-2020

- Yhdysvaltojen globaalien dominanssin päävastustaja Venäjä näyttää edelleen muskeleitaan lähialueilla, mikä luo lisäongelmia EU:n ja Venäjän suhteisiin.
- EU-valtioilla on vaikeuksia vastata Yhdysvaltojen puolustusyhteistyövaatimuksiin.
- Euroopan kilpailukyky on heikentynyt. EU:n reaali-talous on kurjistunut, talous kasvaa hitaasti ja sisäiset konfliktit rahanjaosta heikentävät unionia.
- EMU-kriteereitä ei ole noudatettu enää vuosiin, ja EMU on pystyssä vain nimellisesti.
- Toimintakyvyttömiä EU-elintä on vaikea hallita pitkän laman aiheuttamaa tyytymättömyyttä, köyhyyttä, rikollisliigoja ja muukalaisvihaa.
- Sovittamattomat ristiriidat EU:n valtioiden välillä, unionin epäyhtenäisyys ja rakenteelliset jäykkyydet aiheuttavat kansallisia vastareaktioita ja pyrkimyksiä irtiottoihin.
- Esillä on ollut ajatus EU:n purkamisesta.
- EU:n hyvinvointivaltioiden rakenteiden natistessa liittoksissaan ja eläkemaksujen alennuttua etenkin perhekeskeisyys ja vaatimattomammat elintavat korostuvat.

Stimulus ja romahdus | Maailman tila vuonna 2020 (1/4)

Yhteiskunnallisten ja taloudellisten uudistusten painopiste	Maailmantaloudessa ei ole yksittäistä veturia. Pitkän alhaisen talouskasvun maailmassa etenkin länsimaat kärsivät. Pääosa globaalin bkt:n kasvusta tulee Kiinasta ja Intiasta. Yhdysvaltojen talous on ajautunut syvään lamaan. Maan talouden alamäki johtaa maailmanlaajuiseen taantumahan.
Maailmantalous	Velan sosialisointi ja elvytystoimet eivät pure. Finanssikriisi johtaa pitkään alhaisen talouskasvun maailmaan. Edullisten kulutustavaroiden viennin ehtyminen on ongelma kehittyville talouksille ja johtaa sisäpoliittisiin vaikeuksiin (laajaa työttömyyttä, massamuuttoliikkeitä, mellakoita). Keskiluokan kasvu kehittyvissä talouksissa taantuu. Halvan työvoiman mailla menee kuitenkin hiukan paremmin kuin lännellä. Yhdysvaltojen talous on ajautunut syvään lamaan, ja maan kansainvälinen asema on romahtanut. Globaalin bkt:n kasvu 2009-2013: -1+1 % ja 2014-2020: 0-2 %.
Kansainväliset suhteet ja geopolitiikka	Kansainvälinen yhteistyö takkuilee. Yhdysvaltojen kansainvälinen asema on romahtanut, eikä mikään maa tai blokki pysty ottamaan johtajuutta sen jälkeen. Uhittelua ja geopoliittisia konflikteja. Pääuhoajat alueillaan ovat Kiina, Venäjä ja terroristiorganisaatiot Lähi-idässä. Kiinan suurvaltamenteliteetti näkyy sekä Aasiassa (hyökkäys Taiwaniin ja sekä Hong Kongin että Singaporen alistaminen Kiinan vallan alle) että Afrikassa. Venäjä ottaa haltuunsa Krimin niemimaan ja osan Georgiasta. Lähi-idässä valtaa pitävät terroristiorganisaatiot pyrkivät saamaan ydinaseita käyttöönsä. EU, Yhdysvallat ja muut OECD-maat muodostavat oman blokkinsa. Yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa edellyttää muilta sotilaallista panosta. Kemiallisten ja elektromagneettisten pulssiaseiden kehitys jatkuu. Avaruuden militarisoinnista keskustellaan. Pakistan ja Kiina yhdistävät voimansa Intia-USA -blokkia vastaan. Merkittäviä kansainvälisiä sopimuksia ei ole syntynyt vuosiin, Kööpenhaminan ilmastopuolemuksen vesittyi. Kansainvälisen kehitysavun ja yhteistyön hiivuttua muun muassa pandemiat ja pakolaisten olosuhteet pahenevat. Valtavat muuttoliikkeet kärjistävät monien rajanaapurimaiden suhteita entisestään.
Ilmastonmuutos	Globaalia ilmastopuolemuksista ei synny, eikä yhteistyötä. Talous ja muut asiat ovat ajaneet poliittisessa päätöksenteossa ilmastopuolemuksen hillinnän edelle. Myös EU on alentanut omia päästötavoitteitaan. Taloudelliset paineet johtavat siihen, ettei ilmastopuolemuksen hillintään pystytä panostamaan taloudellisesti. Teknologian siirto on hidasta. Kuluttajien käyttäytyminen muuttuu hitaasti. Päästöjen määrä on laskenut pitkästä taantumasta ja kulutuksen hiipumisesta johtuen.

Stimulus ja romahdus | Maailman tila vuonna 2020 (2/4)

Energia ja raaka-aineet	Taantumasta johtuen energian kysyntä kohtaa tarjonnan. Venäjän kaasu ja öljy menevät kaupaksi. Venäjä kehittää ja hyödyntää luonnonvaratalouttaan. Laaja-alaisesta protektionismista johtuen energiaomavaraisuutta lisäävää teknologiaa yritetään ottaa käyttöön ja omien uusiutuvien energiamuotojen käyttöä pyritään lisäämään. Kivihiili ja bioenergia ovat keskiössä. Taistelu puhtaasta vedestä hiertää kansainvälisiä suhteita. Raaka-aineiden hinnat ovat alhaalla. Raakaöljyn hinta on vuonna 2020 50-70 dollaria barreilta.
Innovaatiot	Niukkuus ja paikalliset ratkaisut korostuvat. Innovaatiot vastaavat loppukuluttajien todellisiin tarpeisiin. Turhasta materialismista ja turhista keksinnöistä luovutaan. Kansainvälinen ilmapiiri ei suosi huippuosaajien liikkumista maanosien välillä.
Ympäristöteknologia	Ei merkittäviä teknologisia läpimurtoja. CCS-tekniikan hyötysuhde säilyy huonona. Ei ole syntynyt uusia teknologioita, joilla maapallo voitaisiin pelastaa hiilidioksidipäästöiltä. Rikkaat maat kehittävät uusiutuvia energiamuotoja, kehittyvät maat eivät.
Internetteknologia	Internetin kehitys hidastuu. Taustalla on lukuisia ongelmia, joita ei ole saatu eliminoidua: roskaposti, virukset, reititysjärjestelmän tukehtuminen, yksityisyyden suojan ja liikkuvuuden hallinnan rajoitteet. Internetin käyttö painottuu viihteeseen. Tiedon urkinta ja väärinkäytökset sekä tietoturvaongelmat lisääntyvät. Yritykset kehittävät omia suljettuja järjestelmiä. Internetin kehitys suljettumaksi hidastaa talouskasvua ja heikentää länsimaiden asemaa.
Kilpailu osaajista	Osaajat pysyttelevät omissa maantieteellisissä blokeissaan. Talouskasvun hidastuessa globaalisti kehittyvien markkinoiden (Kiina ja Intia) koulutusjärjestelmät tuottavat valtaosan tarvittavista osaajista. Liikkuvuus on kuitenkin pientä.
Arvot, uskonnot ja kulttuurit	Materialismin kuihtumisen myötä länsimaissa korostuu uusi hyvinvointiajattelu. Blokkiutuva kehitys ja maailmantalouden lama kärjistyvät eri kulttuurien ja uskontokuntien välisiä ennakkoluuloja ja ulkomaalaisvastaisuutta. Maailmantalouden pitkittyneen laman seurauksena uskonnollisten ja muiden ääriverkostojen merkitys kasvaa. Uskontojen väliset konfliktit kärjistyvät kansainvälisessä mittakaavassa.

Stimulus ja romahdus | Maailman tila vuonna 2020 (3/4)

Terrorismi	Pakistanista on tullut terroristien luvattu maa. Lähi-idässä valtaa pitävät terroristiorganisaatiot pyrkivät saamaan öljyvarantoja ja ydinaseita käyttöönsä. Terroristi-iskut lisääntyvät Euroopassa.
Yhdysvaltojen kehitys	Yhdysvaltojen talous on ajautunut syvään lamaan. Sen protektionistinen politiikka johtaa maailmanlaajuiseen taantumahan. Maan kansainvälinen asema on romahtanut. Mikään maa tai blokki ei pysty ottamaan johtajuutta Yhdysvaltojen jälkeen. EU, Yhdysvallat ja muut OECD-maat muodostavat blokin, joka pyrkii myös puolustusyhteistyöhön. Paine kehittää energiaomavaraisuutta kasvaa. Uusiutuvan energian ja ydinvoiman merkitys kasvaa. Elvytysrahoilla rakennetut tiet ja rakennukset on jätetty huoltamatta. Eläkesäästöt ovat romahtaneet, ja terveydenhuoltojärjestelmä sekä sosiaaliturva ovat hävinneet lopullisesti.
Venäjän kehitys	Venäjän talouskasvu hidastuu. Taustalla ovat maailmantalouden lama, pitkään alhaalla pysyvä energian hinta, energiainvestointien laiminlyönti, infrastruktuurin pullonkaulat, puutteellinen koulutusjärjestelmä ja terveydenhuolto, kehittymätön pankkisektori sekä kasvanut rikollisuus ja korruptio. Venäjä on Yhdysvaltojen globaalien dominanssin päävastustaja. Voimankäyttö lähialueilla lisääntyy.
EU:n kehitys	EU, Yhdysvallat ja muut OECD-maat muodostavat heikosti yhteen kudotun blokin. EU:n ja Venäjän välit ovat ongelmalliset. Euroopan kilpailukyky on heikentynyt. EMU on pystyssä vain nimellisesti. Toimintakyvyttömiä EU-elinten on vaikea hallita pitkän laman aiheuttamaa tyytymättömyyttä, köyhyyttä, rikollisliigoja ja muukalaisvihaa. Sovittamattomat ristiriidat EU:n valtioiden välillä ylläpitävät ajatusta EU:n purkamisesta. Euroopan unionin valtioilla on vaikeuksia vastata Yhdysvaltojen puolustusyhteistyövaatimuksiin. EU:n hyvinvointivaltioiden rakenteiden natistessa liittoksissaan perhekeskeisyys ja vaatimattomammat elintavat korostuvat.
Kiinan kehitys	Yhdysvaltojen ja maailman talouden alamäki saa myös Kiinan talouden yskimään. Satojatuhansia tehtaita erityisesti eteläisessä Kiinassa on jouduttu sulkemaan, ja mielenosoitukset kansan keskuudessa ovat lisääntyneet, kun työntekijät eivät ole saaneet palkkojaan. Viranomaiset eivät ole pystyneet hillitsemään pitkittyneitä levottomuuksia. Kiina reagoi sisäisiin ongelmiin suurvaltamentaaliteetilla eli kasvattamalla alueellista valtaa ja pakottamalla Taiwanin, Hong Kongin ja Singaporen maakunnikseen. Kiina on anarkiaan vaipuneen Pohjois-Korean läheisin yhteistyökumppani.

Stimulus ja romahdus | Maailman tila vuonna 2020 (4/4)

Japanin kehitys	Maailman talouskriisin syventyminen ja pitkittyminen iskee rajusti Japanin vientivetoiseen teollisuuteen. Uudistukset ovat riittämättömiä. Epäedullinen väestörakenne, ikääntyvät teollisuuslaitokset ja poliittinen epävakaus syventävät maan taantumaa. Japanin näkökulmasta heikentynyt Yhdysvallat ei kykene antamaan maalle riittävää turvaa. Japani harkitsee sotilaallista ja taloudellisesta yhteistyötä Kiinan kanssa.
Intian kehitys	Intia on moninapaisen kansainvälisen systeemin yksi merkittävä napa. Demokraattinen Intia toimii välittäjänä Kiinan ja Yhdysvaltojen välillä. Itsenäisenä demokratiana Intia luo kumppanuussuhteita monien eri valtioiden kanssa välttäen sitoutumasta mihinkään koalitioon. Intian talouskasvu hidastuu merkittävästi maailmantalouden laman pitkittyessä.
Lähi-idän kehitys	Terroristiorganisaatiot kasvattavat valtaa Lähi-idässä. Väestönkasvu lisää nuorten työttömyyttä ja tyytymättömyyttä, mikä lisää radikaalisuutta etenkin Saudi-Arabiassa. Saudi-Arabian öljyvarannot ovatkin vaarassa joutua terroristiorganisaatioiden käsiin. Nuoria rekrytoidaan lisää vanhoihin ja uusiin terroristijärjestöihin. Organisaatiot ja ryhmittyvät ottavat haltuunsa öljykenttiä ja vaihtavat aseita (mm. ydinaseteknologiaa) energiasopimuksiin. Yhdysvallat seuraa avuttomana Lähi-idän kehitystä.
Latinalaisen Amerikan kehitys	Latinalaisen Amerikan talouskasvu hiipuu muun maailman mukana. Alueen taloudellinen kilpailukyky laahaa nopeimmin kasvavien alueiden perässä. Rikollisliigat kontrolloivat poliisivoimia sekä kokonaisia kaupunkeja Etelä-Amerikassa. Järjestäytynyt huumerikollisuus kasvaa, ja ryhmittymien väliset välienselvittelyt heikentävät yleistä turvallisuutta ja lainkuuliaisuutta erityisesti Väli-Amerikassa ja Karibialla.
Afrikan kehitys	Kiinalaisen kolonialismin ikeessä maanosan infrastruktuuri on parantunut, mutta korruptio ja ihmisoikeuksien polkeminen ovat lisääntyneet entisestään. Afrikkalaiset haluavat eroon uusista herroista, ja mellakat kiinalaisia isäntiä vastaan ovat yleisiä. Heikot valtiot sekä valtioiden, heimojen ja yhteisöjen väliset ongelmalliset suhteet hidastavat maanosan kehitystä. Taisto puhtaasta vedestä kärjistä naapurimaiden suhteita. Etelä-Afrikka ja Botswana hyötyvät maanosan hitaasta talouskasvusta eniten.

OSA 8

Skenaarioiden vaikutukset Suomeen

Skenaarioiden vaikutukset Suomeen | Johdanto

Kansainvälisen toimintaympäristön muutoksilla on väistämätön vaikutus Suomeen, suomalaisiin yrityksiin ja niiden työntekijöihin. Skenaarioiden Suomi-osuus tarjoaa alustavia pohdintoja siitä, miten skenaariot toteutuessaan voisivat vaikuttaa Suomeen ja miten voisimme varautua mahdollisiin muutoksiin.

Skenaariovalikoima toimii pohjana entistä laaja-alaisemmalle keskustelulle Suomen yhteiskunnan ja elinkeinoelämän menestyksen edellytyksistä ja eväistä.

Perusoletuksena on, että Suomella on mahdollisuus menestyä tai epäonnistua jokaisessa neljässä skenaariossa. Menestyminen riippuu siitä, miten osaamme hyödyntää vahvuuksiamme ja kehittää heikkouksiamme.

Suomen vahvuuksia ovat muun muassa ihmisten keskinäinen luottamus, koulutusjärjestelmä, valmius kehittää ja käyttää teknologiaa, hyvä hallinto, luonto mukaan lukien suuret metsävarat sekä terve suhtautuminen työhön ja vapaa-aikaan.

Suomen heikkouksia ovat muun muassa ikärakenne, huono tuottavuuskehitys julkisella sektorilla, kansainvälisten osaajien puute sekä kannustimien (henkisten ja taloudellisten) kehittymättömyys.

Suomen menestyksen kannalta on tärkeää, että jatkamme keskustelua toimenpiteistä, jotka ovat välttämättömiä riippumatta siitä, minkä skenaarion suuntaan tulevaisuus kallistuu. Skenaariot antavat mahdollisuuden yritysjohtajille, työntekijöille ja poliittisille päättäjille työskennellä yhteisen agendan ja tavoitteiden löytämiseksi.

Suomi-osuuden tavoite on haastaa pohtimaan, miten omasta mielestäsi Suomi pystyisi varautumaan kansainvälisen toimintaympäristön mahdollisiin muutoksiin.

Länsi luo nahkansa | Skenaarion vaikutukset Suomeen

Suomi selviää talouskriisistä suhteellisen vähin vaurioin.

Kriisin jälkeen kehitys jatkuu samanlaisena kuin 2000-luvun alussa. Ongelmat eivät poistu, mutta haasteet ja mahdollisuudet ovat samantyyppisiä kuin ennen talouskriisiä.

Aasian painiskellessa sisäisten haasteiden kanssa suomalaisten tuotteiden ja palvelujen on löydettävä lisää markkinoita kehittyneiltä markkinoilta, muun muassa Yhdysvalloista ja Euroopasta.

Väestön ikääntyminen kuormittaa hyvinvointiyhteiskuntaa ennen kokemattomalla tavalla. Valtio, kunnat ja yritykset kehittävät yhdessä uusia tapoja tuottaa terveys-, koulutus- ja hyvinvointipalveluja.

Yritysten, ay-liikkeen ja julkisen sektorin on mietittävä tapoja pitää ikääntyvä työvoima töissä pidempään. Samalla tarvitaan uusia osaajia. Yritysten on kiiruhdettava kansainvälisten osaajien markkinoille, ja valtion sekä kuntien apua tarvitaan työperäisen maahanmuuton edistämiseksi.

Työn ja vapaa-ajan yhdistämisestä tulee valttikortti. Sen avulla houkutellaan osaajia Suomeen ja saadaan synnytettyä ”rikastavia yhteisöjä”, joissa ihmiset innostavat toisiaan onnistumaan. Kulttuurin merkitys korostuu.

Yhteistyö johtavien länsimaisten yliopistojen ja tutkimuskeskusten kanssa on tärkeää sekä korkeakouluille että yrityksille. Korkeakoulujen reformi on keskeisen tärkeä osa menestysstrategiaa.

Internetin ja sosiaalisen median rooli kasvaa. Innovaatioiden kaupallistaminen on Suomen Akilleen kantapää. Jos siinä onnistutaan, myönteinen kehitys vahvistuu.

Talouskriisissä irtisanottujen työntekijöiden uudelleen-integrointi työelämään on yhteiskunnallinen prioriteetti. Siinä ei saa epäonnistua kuten 1990-luvulla.

Länsi luo nahkansa | Skenaarion vaikutukset Suomeen

Vaikutukset elinkeinorakenteeseen

- Perusteellisuuden ja alkutuotannon osuus pienenee edelleen. Yksityisten palvelujen osuus kasvaa.
- Valmistavan teollisuuden sisällä erikoistutaan korkean lisäarvon tuotteisiin ja palveluihin.
- Uudet toimialat kehittyvät ja kasvavat, esimerkkinä energia- ja ympäristöteknologia.
- Pk-sektorin merkitys kasvaa.
- Venäjä on yksi Suomen tärkeimmistä kauppakumppaneista.
- Innovatiivisten keksintöjen johdosta akateeminen yrittäjyys nostaa päätään.
- Energiatehokkaista ja ekologisista ratkaisuksista, vastuullisesta yritystoiminnasta ja laadusta tulee valttikortteja maailmalla.

Suomen mahdollisuudet

- Osaamisen, koulutuksen ja hyvinvointipalveluiden tuotteistaminen ja kaupallistaminen vientituotteiksi onnistuu.
- Uutta kasvua luodaan erikoistumalla, palvelemalla globaaleita markkinoita ja kehittämällä globaaleita toimintatapoja.
- Perinteinen teollisuus uudistetaan panostamalla uusiin innovaatioihin ja uuteen liiketoimintaan.
- Osaaminen kapeilla segmenteillä tuottaa tulosta. Syntyy uusia menestyviä yrityksiä ja tämä luo vakaata työllisyyttä ja hyvinvointia.
- Kehitetään keinot nostaa tuottavuutta kestäväällä tavalla: laadulla, innovaatioilla, työn ja vapaa-ajan yhdistämisellä ja korkean lisäarvon työpaikoilla.

Vaikutukset julkiseen sektoriin

- Valtion rooli palautuu talouskriisiä edeltäneelle tasolle. Velan hoitaminen kestää vuosia.
- Valtion merkitys kasvaa public-private -hankkeiden kehittäjänä.
- Valtion osuus tutkimustoiminnan ja innovoinnin tukemisessa on merkittävä.
- Valtio, kunnat ja yritykset kehittävät yhdessä uusia palvelukonsepteja ja palveluinnovaatioita.
- Kuntien rooli palvelujen tuottamisessa joudutaan määrittelemään uudelleen.
- Aluepolitiikan toimivuutta arvioidaan: painopiste siirtyy kaupunkiseutuihin ja yhteen metropoliin.

Suomen riskit

- Suomi ei onnistu houkuttelemaan tarpeeksi osaajia.
- Suomi epäonnistuu T&K-tulosten sekä innovaatioiden tuotteistamisessa ja kaupallistamisessa.
- Talouskriisin opetukset eivät johda yhteiskunnan rakenteiden uudistumiseen, vaan pitäytytään vanhoissa malleissa.
- Markkinoiden menetystä Aasiassa ei pystytä korvaamaan kasvattamalla osuutta Yhdysvaltojen ja Euroopan markkinoilla.
- Perinteistä teollisuutta ei kyetä uudistamaan riittävän nopeasti.
- Edellisen laman tapaan irtisanottujen työntekijöiden uudelleenintegrointi yhteiskuntaan epäonnistuu.

Kiinalaista kapitalismia | Skenaarion vaikutukset Suomeen

Tässä skenaariossa Suomella voi mennä erittäin hyvin tai erittäin huonosti.

Maailmantalous kasvaa kovaa vauhtia, mutta talouden ja politiikan painopiste on siirtynyt Aasiaan. Suomelle tämä tarkoittaa suurta rakennemuutosta pakon edessä.

Sellaiset suomalaiset yritykset, jotka pääsevät mukaan Aasian kasvuun, menestyvät. Toisaalta perinteisen teollisuuden kasvunäkymät Suomessa heikkenevät. Korkean lisäarvon aloille kuten koulutus- ja asian-tuntijapalveluille avautuvat lupaavat markkinat.

Kapitalismin pyörteessä julkisen vallan merkitys pienee. Kunnat ulkoistavat pääosan palvelujen tuotannosta ja omaksuvat uuden, palvelujen rahoittajan ja järjestäjän rooliin.

Aasian-kauppuosuhteiden aktiivisesta tiivistämisestä voi seurata myös uusia investointeja Suomeen. Tämän vision toteutumiseen Suomen tulisivat varautua edistämällä kiinalaisten pääomasijoitusten kohdistumista Suomeen. Mahdollisia sijoituskohteita voisivat olla esimerkiksi IT-keskukset.

Yhtälön kääntöpuolella väijyy tytäryhtiötalouden vaara. Mikäli suomalaiset yritykset eivät ole hyvässä iskussa, voi omistus siirtyä aasialaisille omistajille.

Suomalainen työ voi olla kilpailukykyinen tässä skenaariossa, jos työmarkkinat ovat joustavia ja osaamisen taso on korkea.

Riskinä on kuitenkin, että työttömyys lisääntyy, kun tuotanto sekä tutkimus- ja kehitystoiminnot karkaavat ulkomaille. Samoin huippuosaaajista kiinni pitäminen saattaa osoittautua vaikeaksi. Todennäköistä on, että pitkiä, vakaita työsuhhteita on vähän.

Koulutusjärjestelmän uudelleenarviointi on välttämätöntä. Aasia-osaamista tulee kasvattaa.

Kiinalaista kapitalismia | Skenaarion vaikutukset Suomeen

Vaikutukset elinkeinorakenteeseen

- Kiinan ja muun Aasian nousu vie pohjaa perinteisten toimialojen kasvuedellytyksiltä Suomessa.
- Korkean lisäarvon alat nousevat, matalan lisäarvon alat häviävät. Nousevia aloja ovat esimerkiksi ympäristö- ja ohjelmistoteknologia.
- Raaka-ainepohjainen teollisuustuotanto rajoittuu kotimaisten raaka-aineiden varaan.
- Pelisääntöjen raju muuttuminen kiihdyttää rakennemuutosta ja saa sopeutuvat yritykset omaksumaan uusia muualta tuotuja toimintamalleja.

Suomen mahdollisuudet

- Elinkeinorakenne pystytään uudistamaan nopeasti: Palvelusektoria ja palveluvientiä kehitetään teollisuuden kutistuessa. Muodostetaan innovatiivisia palveluklustereita.
- Suomalaiset yritykset onnistuvat etabloitumaan ensimmäisten joukossa uusille vientialueille, kuten Vietnamiin ja Sisä-Kiinaan.
- Teollisuuden erikoistuminen esimerkiksi ympäristöteknologiaan tuottaa tulosta.
- Suomi pystyy hyötymään lisääntyvästä työvoiman liikkuvuudesta ja työmarkkinoiden joustavuudesta.
- Yhteistyö kiinalaisten kanssa tutkimuksessa ja tuotekehityksessä ylläpitää osaamista Suomessakin.
- Onnistutaan luomaan tiiviit suhteet Aasiaan ja houkuttelemaan ulkomaisia investointeja Suomeen.

Vaikutukset julkiseen sektoriin

- Valtion merkitys pienenee. Valtio keskittyy entistä enemmän yritysten globaalien toimintaedellytysten tukemiseen.
- Markkinavoimien jyllätessä kunnat ulkoistavat palvelujen tuotannon miltei kokonaan ja vetäytyvät palvelujen rahoittajan ja järjestäjän rooliin.
- Sosiaaliturva uudistetaan kohti perustuloa. Uudistus myydään kansalaisille ”kansalaisturvan” nimellä.
- Pienten kuntien elinmahdollisuudet kapenevat. Kaupunkikeskukset kasvavat ja suuret kaupunkiseudut yhdistyvät.

Suomen riskit

- Elinkeinorakennetta, koulutusjärjestelmää ja osaamisverkostojen toimintamalleja ei kyetä uudistamaan riittävän nopeasti vastaamaan uutta toimintaympäristöä.
- Suomen kilpailukyky heikkenee. Kokoonpanotyötä ja perusinsinöörityötä siirtyy yhä enemmän Aasiaan, eikä tilalle saada uusia investointeja – Suomesta tulee kuihtuva tytäryhtiötalous.
- Omistussuhteet ja kansainvälisen kaupan säännöt muuttuvat: suomalaisten yritysten perinteiset toimintaedellytykset heikkenevät.
- Huippuosaaajat pakenevat Suomesta Aasian houkuttelevammille työmarkkinoille.
- Julkisen sektorin näivettyessä peruspalvelut eivät ole enää kaikkien saatavilla.
- Ympäristöteknologian kaupallistaminen epäonnistuu.

Blokkien taisto | Skenaarion vaikutukset Suomeen

Taantumana pitkeytyessä maat ja alueet suojaantuvat eristäytymällä. Vientivetoisuus Suomi on pahassa pinteessä. Onneksi EU:n sisämarkkinat toimivat ja Venäjän markkinat vetävät.

Unionin ja Venäjän yhteistyön vahvistuessa Suomella on merkittävä asema Itämeren alueella. Tämä edellyttää kuitenkin suomalaisten asenteiden muuttumista Venäjämyönteisemmiksi.

Korkean jalostusarvon tuotteiden ja liikennepolttoaineiden kehittäminen luo uutta kasvua hiipumisvaarassa olevaan paperi- ja selluteollisuuteen. Vahvaksi alaksi nousee ydinvoimaosaaminen, josta kasvatetaan yhteistyössä Venäjän kanssa vientituote.

Taantumana pitkeytyessä julkinen sektori kokonaisuudessaan joutuu sopeuttamaan toimintaansa ja julkisten palvelujen saatavuus heikkenee.

Suomalaiset kotitaloudet ovat velkaantuneet nopeasti. Tämä tekee niistä haavoittuvaisempia talouden ailahteluille sekä vähentää ihmisten investointikykyä.

Pahimmassa tapauksessa Suomea kohtaa viennin huomattava supistuminen ja kotimaisen kysynnän heikkeneminen, jolloin työttömyys kasvaa ja leviää myös palvelusektoriin.

Estääkseen hyvinvointijärjestelmän alasajon Suomen on vauhditettava talouskasvua lisäämällä tuottavuutta, luomalla uusia työpaikkoja ja parantamalla työllisyysastetta työuran pidentämisen kautta.

Vaikeassa taloustilanteessa Itänaapuri on paitsi pelastus, myös mahdollinen uhka: Venäjän roolin vahvistuessa vaarana on uussuomettuminen.

Blokkien taisto | Skenaarion vaikutukset Suomeen

Vaikutukset elinkeinorakenteeseen

- Paperi- ja selluteollisuus hiipuu paikallisesti, mutta integroidaan Venäjän ja EU:n kasvavaan tuotantoon. Korkean jalostusarvon tuotteiden ja liikennepolttoaineiden kehittäminen luo uutta kasvua paperi- ja selluteollisuudessa.
- Jäämeren alueen ja Siperian luonnonvarojen hyödyntäminen kasvattavat arktista rakentamista.
- Ydinvoimaosaamisesta tulee vientituote yhteistyössä Venäjän kanssa.
- Protektionismin noustessa globaalit toimitusketjut ja prosessit on sopeutettava uuteen tilanteeseen.

Suomen mahdollisuudet

- Suomi pystyy hyödyntämään Itämeren blokin tarjoamat mahdollisuudet EU:n ja Venäjän yhteistyön vahvistuessa.
- Yritykset onnistuvat parantamaan kilpailukykyään EU:n sisämarkkinoilla ja Venäjän kasvavilla markkinoilla esimerkiksi infrastruktuurin rakentamisessa.
- Globaalit yritykset pystyvät sopeuttamaan toimintansa kauppablokkien sisälle.
- Asenteet Venäjää kohtaan onnistutaan muuttamaan myönteisemmiksi, mikä mahdollistaa Suomen erityisaseman täysimääräisen hyödyntämisen.
- Energia-, ympäristö- ja arktista osaamista onnistutaan yhdistämään ja kaupallistamaan.

Vaikutukset julkiseen sektoriin

- Valtiolla on ohjaava rooli. Valtio menettää rooliaan vahvistuvalle EU:lle ja toisaalta kunnille, joiden merkitys kasvaa.
- Kuntien väliset erot kasvavat vain hitaasti. Palvelujen saatavuuden takaamiseksi alueiden välistä tasausta pidetään hyväksyttävänä.
- Taantumien pitkittyessä julkinen sektori joutuu kuitenkin sopeutumaan ja julkisten palvelujen rooli heikkenee.
- Venäjän mahdollisuuksia hyödyntävästä Kaakkois-Suomesta kehittyy tärkeä kasvualue.

Suomen riskit

- Globaalit markkinat sulkeutuvat, jolloin keskisuuret vientiyritykset joutuvat vaikeuksiin ja tuotanto karkaa ulkomaille.
- Vienti supistuu huomattavasti, työttömyys kasvaa voimakkaasti, kotimainen kysyntä heikkenee ja työttömyys leviää myös palvelusektoriin.
- Voimakas elvytys synnyttää talouteen uuden kuplan, joka puhjetessaan johtaa entistä pahempaan kriisiin.
- Hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus sakkaa.
- Kansainvälisten pääomavirtojen supistuessa kilpailu blokin sisäisistä investointipääomista kiristyy, ja Suomi jää tässä kilpailussa vahvempien jalkoihin.
- Uussuomettumisen: Venäjän roolin vahvistuessa suomalaiset omaksuvat Neuvostoliiton aikaiset ajatustavat ja toimintamallit.

Stimulus ja romahdus | Skenaarion vaikutukset Suomeen

Finanssikriisi on jättänyt maailman kaaoksen partaalle. Yhdysvaltojen menetettyä asemansa maailmanpoliisina ja talouselämän suunnannäyttäjänä jäljelle on jäänyt valtatyhjiö, jota kukaan ei pysty täyttämään.

Maat koettavat selviytyä, kukin tavallaan. Suomessa elinkeinoelämä jakaantuu palvelemaan kotimaan markkinoita sekä kansainvälistä huippuosaamisen kysyntää. Vienti takkuu, mutta parhaassa tapauksessa menestyvien yritysten toimintaedellytykset onnistutaan silti turvaamaan.

Ensi kertaa maailmansotien jälkeen kansallisella tasolla valtion on otettava vahvan johtajan rooli. Julkisia palveluja ja investointeja joudutaan vähentämään huomattavasti. Uudenlaisia yhteistyömuotoja valtion, kuntien ja yritysten välille on pakko löytää. Hyvinvointiyhteiskunnan osittaisen alasajon käänköpuolena voidaan havaita yhä vahvempi yhteisöllisyyden kasvu. Perheet huolehtivat itse lapsistaan ja vanhuksistaan. Myös kansalaisyhteiskunta vahvistuu ja aktivoituu entisestään. Omavaraisuutta kasvatetaan, myös energiantuotannossa. Pienimuotoisempi maatalous edistää maanviljelyn ekologista kestävyyttä.

Skenaarion merkittävimmät riskit liittyvät rajun rakennemuutoksen seurauksiin: hallitsemattomana muutos johtaa työttömyyden räjähtävään kasvuun ja sen mukana tuleviin yhteiskunnallisiin lieveilmiöihin. Myös julkisen talouden rahoituspohjan heikkeneminen saattaa merkitä yhteiskunnan syöksykierrettä, kun sairauksien ehkäisevään hoitoon ei ole resursseja ja osaamisen kehittäminen tyssää koulutusrahan puutteeseen.

Ääritilanteessa Suomi on muuttunut myös asennetasolla. Vapaakaupan, monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen väistyy olosuhteiden sanelemana protektionismin ja kansallisen ”me-hengen” nostatuksen tieltä. Tuloerojen kärjistyessä yhteiskunnallinen tyytymättömyys ja ääri liikkeet saavat lisää jalansijaa. Saman levottomuuden velloessa myös maailmalla geopolitiittisten riskianalyysojen merkitys korostuu.

Stimulus ja romahdus | Skenaarion vaikutukset Suomeen

Vaikutukset elinkeinorakenteeseen

- Elinkeinorakenne polarisoituu. Syntyy toisaalta entistä kapeampi ja osaamisintensiivinen kansainvälinen teollisuus- ja palvelusektori. Toisaalta laajempi joukko yrityksiä syntyy palvelemaan vain kotimaisia tarpeita.
- Vienti romahtaa kysynnän hiipuesssa alle 1990-luvun alun taantumatasoon. Alkutuotannon suhteellinen osuus kasvaa.
- Omavaraistalous kasvaa. Energiatuotannossa turvaututaan entistä enemmän kotimaisiin luonnonvaroihin: puuhun ja turpeeseen.

Suomen mahdollisuudet

- Valtion roolin vahvistaminen. Laaditaan kansallinen selviytymisstrategia, valtion rahoitus turvataan ja yhteiskuntarauha onnistutaan säilyttämään.
- Julkiset palvelut pystytään sopeuttamaan niukkoihin resursseihin. Uusia yhteistyömuotoja kehitetään valtion, kuntien ja yritysten välillä.
- Menestyvien yritysten toimintaedellytykset onnistutaan turvaamaan. Uutta yrittäjyyttä vaalitaan.
- Yhteiskunnan vakaus ja luottamuksen ilmapiiri tukevat yritysten toimintaa. Suomalaisiin yrityksiin investoidaan.
- Hajautetun paikallisen energiatuotannon lisääminen.
- Kansalaisyhteiskunta vahvistuu. Kansalaisjärjestöjen, yhteisöllisyyden ja perhekeskeisyyden rooli korostuu.
- Uusi itsenäistyminen henkilötasolla: Uusavuttomat suomalaiset oppivat taas tulemaan toimeen omin neuvoin.

Vaikutukset julkiseen sektoriin

- Valtio joutuu omaksumaan vahvan kriisiajan johtajan roolin, kun kunnat kamppailevat palvelutuotannon saneeraus-kierteessä.
- Julkisia palveluja ja investointeja joudutaan priorisoimaan raskaalla kädellä. Tilalle haetaan uusia yhteisvastuullisia keinoja palvelujen tuottamiseksi.
- Valtio tukee maallemuuttoa ja paikallista toimintaa.
- Valtio varautuu kasvavan työttömyyden ja globaalin pakolaisuuden tuomiin ongelmiin.

Suomen riskit

- Lähialueiden sotilaalliset konfliktit heijastuvat Suomeen. Vanha Venäjä-pelko vahvistuu ja riskinottokynnys nousee.
- Vientiyrietysten myynti romahtaa. Metsäteollisuus luhistuu, metalli- ja konepajateollisuus kutistuvat. Nokia vaipuu kuolevaisten joukkoon.
- Rajua taloudellista ja yhteiskunnallista rakennemuutosta ei hallita: työttömyys räjähtää, sosiaaliset ongelmat kärjistyvät, yhteiskunnallinen levottomuus lisääntyy, populistiset ääri-liikkeet vahvistuvat ja muukalaisviha ja rikollisuus kasvavat.
- Julkisen talouden rahoituspohja heikkenee. Terveystalouteen ja koulutukseen on käytettävissä vähemmän rahaa. Eläkejärjestelmää ja sosiaaliturvaa ei onnistuta sopeuttamaan niukkoihin resursseihin.
- Talouden romahtaessa kansainväliset pankit vetäytyvät kotimarkkinoilleen kotimaisten omistajiensa painostuksesta ja vähentääkseen riskejään.

Suomen skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat

Länsi luo nahkansa

- Yrityksillä on oltava valmiutta tarttua odotettua aiemmin alkavaan nousuun.
- Pankeilla oltava valmiutta rahoittaa investointeja.
- Perinteinen teollisuus täytyy uudistaa.
- Tarvitaan kirkas EU-strategia ja valmius liittyä Natoon.
- Työn ja muun elämän tasapaino tärkeä, jotta työntekijät viihtyvät pidempään töissä ja tuottavuus nousee.
- Yritykset ja yliopistot: yhteistyö anglosaksisten huippuyliopistojen kanssa tärkeää.
- Koulutusjärjestelmän uudelleenarvioiminen: tarvitaan sekä maistereita että mestareita.
- Poliitiikan ja talouden toimijoiden yhteistyö tärkeää. Public-private -hankkeet ovat merkittävä tapa toimia.

Blokkien taisto

- Venäjä-Venäjä-Venäjä! on Suomen elinkeinoelämän suuri mahdollisuus. Toinen fokus on EU:n sisämarkkinoilla.
- Suomen liittouduttava EU:ssa vapaakauppaa puolustavien maiden kanssa.
- Valtion velan hoito ja hyvinvointivaltion rahoituksen turvaaminen ovat hallituksen prioriteetteja. Työttömyyden alentaminen ja työurien pidentäminen kuuluvat ohjelmaan.
- Globaalien suomalaisyritysten on vahvistettava toimintojaan eri talusblokkien sisällä (T&K, tuotanto, markkinointi)
- Pyrittävä mukaan Barentsin alueen öljy- ja kaasuteollisuuden hankkeisiin.
- Tiivistettävä korkeakoulu-yhteistyötä Venäjän kanssa.

Kiinalaista kapitalismia

- Yrityksillä oltava valmiutta satsata entistä vahvemmin Aasiaan.
- Yhteistyötä aasialaisten huippuyliopistojen kanssa. Vaihtopilaita Aasiaan ja Aasiasta tänne.
- Osaamisverkostot tärkeämpiä kuin public-private -hankkeet.
- Hallituksen muotoiltava Aasia strategia – EU-strategia ei ole yhtä tärkeä.
- Kiristyneiden Venäjä-suhteiden hoito vaatii diplomaattista kykyä ja uskottavan puolustuskyvyn ylläpitoa.
- Haasteena taata työntekijöille riittävä sosiaaliturva ja uudelleen koulutus työpaikkojen vaihtuessa nopealla rytmillä.
- Mitä tehdä tyhjentyville alueille, kun väki siirtyy osaamiskeskuksiin?

Stimulus ja romahdus

- Hallituksen tärkein tehtävä on kansallisen selviytymisstrategian luominen: yhteiskunnallisten levottomuuksien estäminen, valtion rahoituksen turvaaminen, hyvinvointiyhteiskunnan uudelleenarviointi ja poliittisen johtajuuden osoittaminen.
- Varauduttava lainaamaan rahaa kansalaisilta ("Työn ja taistelun laina").
- Kotimaisen ruokatuotannon ja huoltovarmuuden kehittäminen.
- Varautuminen lähialueiden sotilaallisiin konflikteihin ja globaaleihin pakolaisongelmiin.

Skenaarioiden keskeiset kehityskulut ja Suomen haasteet

Skenaariot	Skenaarion keskeiset kehityskulut	Suomen haasteet
Länsi luo nahkansa	• Markkinatalous ja demokratia osoittavat jälleen vahvuutensa. • Lyhyen taantuman jälkeen maailmantalous elpyy nopeasti lännen johdolla. • Keskeiset kansainväliset instituutiot uudistetaan. • Länsimaiset arvot vahvistuvat maailmalla.	• Vaarana on jämähtäminen vanhoihin uskomuksiin ja toimintatapoihin. • Korkean tuottavuuden saavuttaminen ja työllistämistason parantaminen ovat todellisia haasteita.
Kiinalaista kapitalismia	• Kapitalismia ilman demokratiaa. • Talouden ja politiikan painopiste siirtyy Aasiaan. • Metropolit ja osaajien verkostot toimivat kasvun moottoreina. • Ilmastomuutoksen hillintä edistyy.	• Sopeutuminen turbokapitalismin uusiin pelisääntöihin on haaste. • Suuria muutoksia tarvitaan sekä elinkeinorakenteeseen että koulutusjärjestelmään, jotta Suomi pystyy säilyttämään kilpailukykyänsä.
Blokkien taisto	• Pitkä vaikea taantuma. • Yhdysvaltain taloudellinen ja poliittinen valta heikkenee. • Syntyy alueellisia kauppablokkeja, protektionismia ja valtiokapitalismia. • EU:n sekä Venäjän välinen yhteistyö vahvistuu.	• Vapaakaupan esteet ovat haaste vientivetoiselle Suomelle. • Venäjä on mahdollisuus, mutta myös uhka: vaarana on uussuomettuminen.
Stimulus ja romahdus	• Vanhat elvytysopit eivät pure. • Pitkä vaikea globaali kriisi: kansainvälinen yhteistyö romahtaa, järjestelmät sortuvat, valtiot ajautuvat konkurssiin ja konfliktit lisääntyvät. • Euroopan unioni heikkenee.	• Suomalaisen yhteiskunnan suuri testi. • Valtion talouden ongelmat, hyvinvointiyhteiskunnan alasajo, viennin hiipuminen ja kuntien vaikeudet ovat todellisia haasteita.

Suomelle välttämättömät toimenpiteet

Kymmenen asiaa, jotka pitää toteuttaa skenaarioista riippumatta:

- **Suomen nostaminen korkean tuottavuuden mallimaaksi.** Erityisen tärkeää on julkisen sektorin parempi tuottavuuskehitys. Julkisen ja yksityisen sektorin työnjakoa, julkisen sektorin toimintatapoja ja sosiaalietuuksien tasoa tulee tarkentaa.
- **Suomalaisen koulutusjärjestelmän uudelleen arvioiminen ja suomalaisen osaamisen kansainvälistäminen.** Suomi tarvitsee sekä maistereita että mestareita. Yliopistojen radikaali uudistaminen.
- **Elinkeinorakenteen murrokseen varautuminen.** Siirtyminen teollisesta tuotannosta kohti palveluyhteiskuntaa. Metsäteollisuuden reformi. Osaamisen, koulutuksen ja hyvinvointipalveluiden tuotteistaminen vientituotteiksi.
- **Kilpailukykyisen energian saatavuuden turvaaminen. Energia- ja ympäristöteknologisen osaamisen vahvistaminen.**
- **Suomen nostaminen takaisin tietoyhteiskunta-kehityksen paalupaikalle.**
- **Varautuminen laman jälkeiseen työvoimapulaan.** On lisättävä työperäistä maahanmuuttoa. On kehitettävä senioreiden työssäkäyntimalleja. Talouskriisin aikana työttömiksi jääneet tulee saada takaisin työelämään. Opiskeluaikoja on lyhennettävä.
- **Ihmisten kannustaminen työntekoon aineellisin ja ei-aineellisin keinoin.** Esimerkkeinä verot ja johtaminen. Tavoitteena luoda Suomesta hyvä paikka tehdä työtä, yrittää ja omistaa.
- **Parempi tasapaino työn ja muun elämän välille.** Lisää jaksamista, tuottavuutta ja luovuutta.
- **Yritysten sekä valtion Venäjä- ja Aasia-strategioiden päivittäminen.**
- **Suomen palauttaminen maailman vähiten korruptoituneeksi maaksi.** Vallankäytön valvonta tukee yhteiskunnan avoimuutta, vakautta ja luottamuksen ilmapiiriä.

OSA 9

Jatkuvuudet ja pysyvyydet

Nämä asiat ovat yhteisiä kaikille skenaarioille

Globalisaatio

- Talouskriisistä huolimatta toimintaympäristö säilyy globaalina. Maailmanlaajuisen verkottumisen ja yhteistyön asteet voivat vaihdella, mutta globaaleihin ongelmiin ja kysymyksiin pyritään etsimään globaaleja ratkaisuja.

Kiinan ja Intian painoarvo kasvaa

- Kiinan ja Intian kansantaloudet ovat kasvaneet viime vuosina nopeimmin, ja on ennustettu, että ne ovat viiden suurimman kansantalouden joukossa vuoteen 2030 mennessä. Maiden merkitys kasvaa myös poliittisesti ja geopoliittisesti.

Energian tarve lisääntyy

- Energian saatavuudella ja hinnalla on suuri merkitys teollisuudelle, kuljetuksille, palveluille, maataloudelle, liikenteelle ja kotitalouksille. Omavaraisuutta arvostetaan.
- Kiinan ja muiden nopeasti kehittyvien kansantalouksien voimakkaasti kasvava energian kysyntä uhkaa globaalilla tasolla energiavarantojen riittävyyttä.

Väestöräjhdys jatkuu

- Vahva väestönkasvu vaikuttaa voimakkaasti esimerkiksi elintarvikkeiden kysyntään ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen. Puhtaan veden riittävyydestä tulee ongelma monilla alueilla.
- Väestönkasvun eritahtisuus eli nopea pysähtyminen tietyillä alueilla ja jatkuminen kiivaana toisilla alueilla luo yhteiskunnallisia paineita ja johtaa oletettavasti massiivisiin muuttoliikkeisiin.

Väestö ikääntyy

- Suurten ikäluokkien ikääntyminen on haaste erityisesti OECD-maissa tulevina vuosina.
- Huollettavien määrä kasvaa, työllisten määrä vähenee ja huoltosuhde heikkenee. Julkisen talouden kestävyys ja hyvinvoinnin takaaminen joutuvat koetukselle verokertymän alentuessa ja sosiaali- ja terveyspalvelujen kysynnän lisääntyessä.
- Suurten ikäluokkien ikääntymisellä on vaikutuksia esimerkiksi kulutuskysyntään, elinkeinotoimintaan, yrittäjyyteen, kuntatalouteen, työvoiman kysyntään ja osaavan työvoiman saatavuuteen. Ikärakenteen muutos haastaa totut toimintatavat.

Elintarviketuotannon merkitys kasvaa

- Maapallon väestönkasvu lisää elintarvikkeiden kysyntää.
- Ilmastonmuutos vaikuttaa ruoan tuotantoon, omavaraisuuden arvostus kasvaa.
- Viljelyalaa käytetään yhä enemmän energian ja teollisuuden raaka-aineiden tuotantoon. Elintarvikkeet kallistuvat. Puhtaan veden määrä vähenee ja hinta nousee. Elintarviketuotantoon kelpaava pinta-ala pienenee.

Julkisen sektorin ylikuormitus ja tehokkuuspaineet kasvavat

- Väestön ikääntyessä hyvinvointipalveluiden tarve lisääntyy. Julkinen sektori toimii samanaikaisesti lisääntyvien palvelutarpeiden ja resurssien niukkuuden ristipaineessa. Tilanteesta selviytyminen edellyttää uudenlaisia palveluiden tuottamistapoja, esimerkiksi sähköisesti, ja rakenteellisia uudistuksia.

Teknologia kehittyy

- Teknologian kehitys jatkuu vauhdilla. Esimerkiksi ympäristö-, energia-, tieto- ja viestintä-, bio- sekä nanoteknologioiden aloilla ja niiden rajapinnassa syntyy jatkuvasti uusia innovaatioita, jotka luovat valtavan potentiaalin uusille sovelluksille ja vanhojen toimintojen uudistamiselle. Teknologiset ratkaisut auttavat jossain määrin ratkaisemaan ekologisia haasteita ja vähentämään ympäristöön kohdistuvaa kuormitusta.
- Teknologian kehitys luo jatkuvasti uusia mahdollisuuksia parantaa tuottavuutta sekä yrityksissä että julkishallinnossa.

Tietoverkkojen ja sosiaalisten yhteisöjen merkitys kasvaa

- Tietotekniikan kehittyminen jatkuu, ja entistä enemmän informaatiota voidaan siirtää entistä nopeammin aikaisempaa laajemman alueen sisällä myös langattomasti. Verkkoihin pääsyn ja tiedon hallinnan merkitys korostuu. Internetin käyttö monipuolistuu, ja yhteiskunnan digitalisoituminen etenee.
- Internetin sosiaalisten yhteisöjen merkitys kasvaa. Verkostoja kuten Facebookia käytetään yhä enemmän mainonnan, kaupankäynnin, informaation välittämisen ja esimerkiksi poliittisen viestinnän välineenä.

Ekologisen näkökulman ja ympäristön merkitys lisääntyvät

- Kestävän kehityksen tavoite kaikissa neljässä muodossaan (taloudellinen, ympäristöllinen, sosiaalinen ja kulttuurinen) vahvistuu kaiken toiminnan perustaksi. Taloudellisen toiminnan ja ekologisten järjestelmien kestävyysvälinen yhteys sisäistetään.
- Ympäristöystävälliset ratkaisut yleistyvät energiantuotannossa ja -käytössä sekä kulutushyödykkeiden valmistuksessa. Raaka-aineiden niukkuus lisää materiaalitehokkuutta. Elinkaariajattelusta tulee arkipäivää.

Turvallisuushakuisuus korostuu

- Luonnonympäristön riskit (maanjäristykset, maastopalot, poikkeukselliset sääolosuhteet, merenpinnan nousu), pandemiat ja yhteiskunnan toimintaan liittyvät riskit (levottomuudet, teknologia, kemikaalit, ympäristöongelmat) vaikuttavat alueiden vetovoimaan ja kilpailukykyyn. Turvallisuushakuinen käyttäytyminen lisääntyy.
- Turvallisuuden kokemus heijastuu sekä ihmisten asumis- että yritysten sijoittumispäätöksiin. Turvallisuustekijät heijastuvat myös matkailuun.

Osaamisen ja innovaatiokyvyn tarve voimistuu

- Innovaatiokilpailukyky nousee yhä tärkeämmäksi tekijäksi houkuteltaessa yrityksiä ja huippututkijoita. Kyky tuottaa, soveltaa ja hyödyntää uusia keksintöjä ja ideoita vaikuttaa keskeisesti alueiden vetovoimaan ja kansainväliseen asemaan.
- Sosiaalinen osaaminen ja kyky verkottua korostuvat.
- Elinikäisen oppimisen merkitys vahvistuu.

Kilpailu osaajista kiristyy ja ulkomainen työvoima lisääntyy

- Kansainvälinen kilpailu osaajista kiristyy edelleen. Ulkomaisen työvoiman osuus kasvaa sekä matalapalkka-aloilla että korkeakoulutusta ja huippuosaamista vaativissa tehtävissä. Maiden ja alueiden mahdollisuudet tarjota huippuosaajille vetovoimaisia työ- ja elinympäristöjä vaikuttavat niiden kilpailukykyyn.
- Uudet johtamismallit ja luovuuden ilmapiiri vetävät osaajia puoleensa.

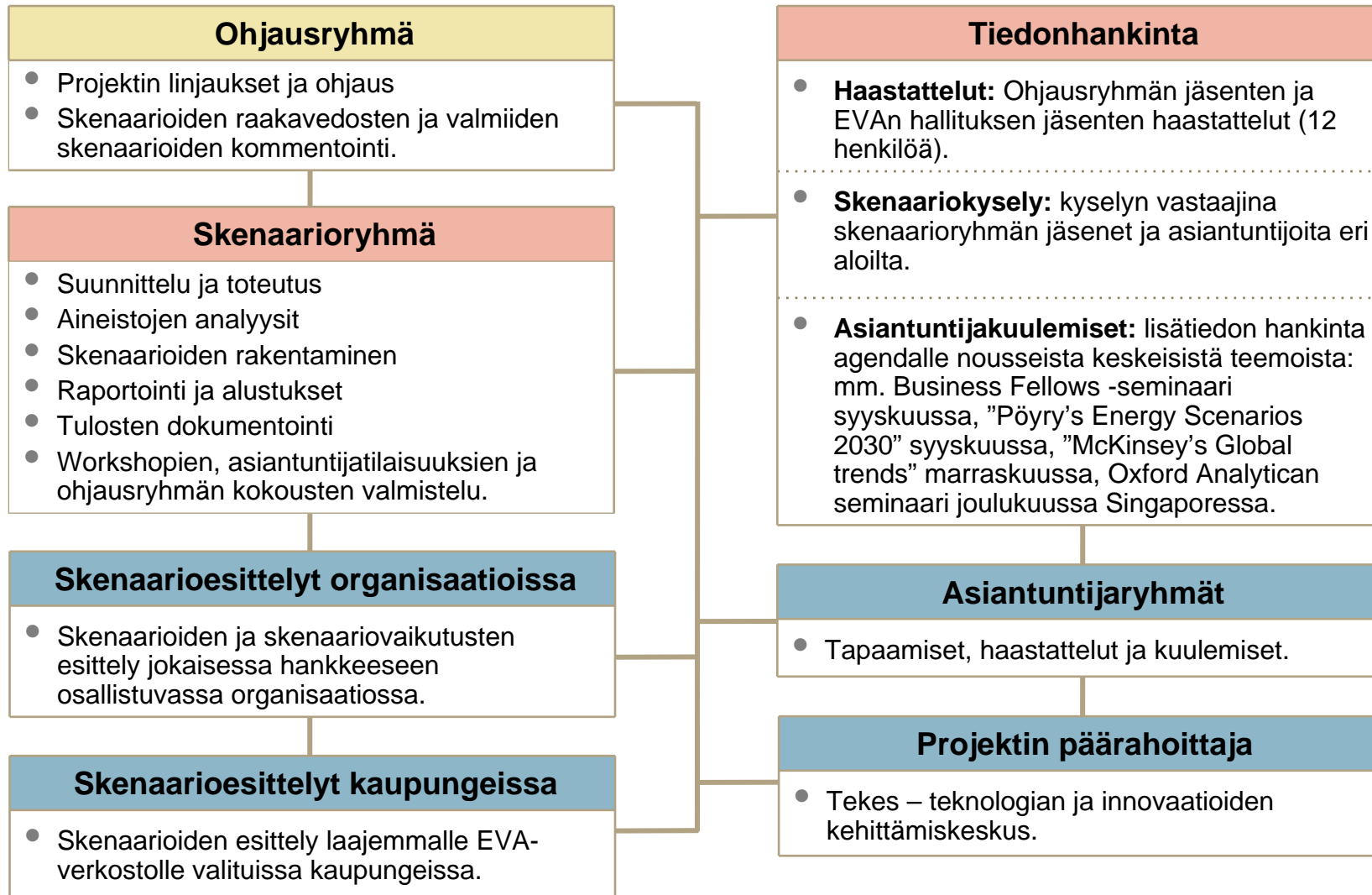
Liiketoimintamallit uudistuvat

- Yritysten liiketoimintaympäristöt muuttuvat nopeasti. Verkostoituminen kasvaa yhä tärkeämmäksi osaksi tuotannon ja kulutuksen globaaleja arvoverkostoja. Samanaikaisesti internetin merkitys liiketoiminnan mahdollistajana lisääntyy ja palvelut sähköistyvät.

OSA 10

Projektin organisoiminen

Projektin organisoiminen

Asiantuntijat | (1/4)

Etunimi	Sukunimi	Titteli	Organisaatio
Marita	Aho	Asiantuntija	Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Tuomo	Alasoini	Teknologiajohtaja	Tekes
Mikko	Alkio	Valtiosihteeri	Työ- ja elinkeinoministeriö
Jari	Annala	Hallintojohtaja, CFO	SOK
Alexander	Bargum	Partner; hallituksen jäsen	Hannes Snellman; Algol Oy
Kurt	Björklund	Co-Managing Partner	Permira Advisers LLP
Tom	Dahlström	Strategiajohtaja	OP-keskus
Henrik	Ehnrooth	Managing Director	Goldman Sachs International
Bo-Erik	Ekström	Liikkeenjohdon neuvonantaja	B&MANs
Janne	Gallen-Kallela-Sirén	Museonjohtaja	Helsingin kaupungin taidemuseo
Anna	Granskog	Partneri	McKinsey & Company
Ilkka	Halava	Tulevaisuudentutkija, yritysvalmentaja	Prime Coaching & Consulting Oy
Kristian	Hedberg	Deputy Head of Cabinet	Cabinet of Commissioner Meglena Kuneva, European Commission
Sirkka	Heinonen	Professori	Tulevaisuuden tutkimuskeskus
Pekka Y.	Hiltunen	Uskontokasvatussihteeri	Kirkkohallitus
Reija	Hyvärinen	Ohjelmistopääällikkö	YLE
Kari	Häyrynen	Johtaja, strategia ja ennakointi	Finpro
Jack	Ilmonen	Managing Director	Fidens Private Equity, Co.
Antti	Joensuu	Teollisuusneuvos	Työ- ja elinkeinoministeriö

Asiantuntijat | (2/4)

Etunimi	Sukunimi	Titteli	Organisaatio
Esa	Kaikkonen	Lakiasiaintohtaja	Metsäliitto-konserni
Mirjam	Kalland	Pääsihteeri	Mannerheimin lastensuojeluliitto
Jorma	Karppinen	Johtaja	Eurofound
Piia-Noora	Kauppi	Toimitusjohtaja	Finanssialan keskusliitto
Maritta	Kemiläinen	VP, Strategic Analysis	Rautaruukki Oyj
Mika	Kerttunen	Strategian pääopettaja, everstiluutnantti	Maanpuolustuskorkeakoulu
Kimmo	Ketola	Tutkija	Kirkon tutkimuskeskus
Riitta	Kirjavainen	Neuvotteleva virkamies	Valtioneuvoston kanslia
Jorma	Korhonen	Kauppapoliittisen osaston päällikkö	Ulkoasiainministeriö
Sixten	Korkman	Toimitusjohtaja	Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA
Tapio	Korpeinen	Energia ja selluliiketoimintaryhmästä vastaava johtaja	UPM-Kymmene Oyj
Risto	Kousa	Kansainvälisten asioiden päällikkö	Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Kristiina	Kumpula	Pääsihteeri	Suomen Punainen Risti (SPR)
Leila	Kurki	Työllisyyspoliittinen asiantuntija	Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Petteri	Laine	Johdon palvelut	Excenta
Kai	Laitinen	Senior Vice President – Change Management and Projects	Outokumpu Oyj
Ilkka	Lakaniemi	Johtaja	Nokia Siemens Networks
Veera	Lammi	Yksikönjohtaja	Henki-Tapiola
Johanna	Liukkonen	Communications and Liaison Officer	YK:n kehitysohjelma UNDP
Mari	Luomi	Tutkimusassistentti, PhD Cand	Ulkopoliittinen instituutti, UPI-FIIA
Topi	Manner	Varatoimitusjohtaja	Nordea Pankki Suomi Oyj
Sara	Mella	Toimitusjohtaja	Kustannusosakeyhtiö Otava

Asiantuntijat | (3/4)

Etunimi	Sukunimi	Titteli	Organisaatio
Martti	Myllylä	Ylitarkastaja	Työ- ja elinkeinoministeriö
Kari-Pekka	Mäki-Lohiluoma	Varatoimitusjohtaja	Suomen Kuntaliitto
Leena	Mörttin	Johtaja	Nordea
Petri	Niemisvirta	Toimitusjohtaja	Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö
Anders	Norrena	Talous- ja hallintojohtaja	Handelsbanken
Hannu	Ohvo	Toiminnanjohtaja	Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ry
Simon-Erik	Ollus	Neuvonantaja, ekonomisti	EastOffice
Erkki	Ormala	Johtaja	Nokia
Topi	Paananen	Hallituksen puheenjohtaja	Peikko Group Oy
Juha	Pankakoski	Director, Business Process Development	Konecranes Oyj
Jukka	Pekkala	Pääsihteeri	Suomen Liikunta ja Urheilu ry
Kristina	Pentti-von Walzel	Hallituksen jäsen	Lemminkäinen Oyj
Sakari	Puisto	Fil. tri., Chief Scientist	MatOx Oy
Pasi	Rajala	Viestintäpäällikkö	YK:n kehitysohjelma UNDP
Kari-Pekka	Rannikko	Eversti	Puolustusministeriö
Jaana	Remes	Senior Fellow, McKinsey Global Institute	McKinsey & Co, San Francisco
Tuula	Rytilä-Uotila	Vice President	Nokia
Niina	Ryynänen	Asiakkuusyksikön johtaja; toimitusjohtaja	Ruokakesko Oy; K-plus Oy
Juha	Sihvola	Tutkijakollegiumin johtaja, professori	Helsingin yliopisto

Asiantuntijat | (4/4)

Etunimi	Sukunimi	Titteli	Organisaatio
Eeva	Sipilä	Talous- ja rahoitusjohtaja	Cargotec Oyj
Markus	Sjöholm	Senior Partner	CapMan Group
Pasi	Sorjonen	Ennustepäällikkö	Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
Paavo	Suni	Senior International Economist	Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
Taina	Susiluoto	Neuvotteleva virkamies	Puolustusministeriö
Antti	Suvanto	Osastopäällikkö	Suomen Pankki
Tuulia	Syvänen	Toiminnanjohtaja	Reilun kaupan edistämisyhdistys
Tapani	Tarvainen	Hallituksen puheenjohtaja	Electronic Frontier Finland
Henrikki	Tikkanen	Professori, laitoksen johtaja	Helsingin kauppakorkeakoulu HSE, Markkinoinnin ja johtamisen laitos
Teppo	Turkki	Kan Sei Consulting Ltd	Johtava asiantuntija, tutkija
Riitta	Työläjärvi	Asiantuntija	Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Christoph	Vitzthum	Power Plants -liiketoiminnan johtaja	Wärtsilä Oyj Abp
Gustav	von Hertzen	Vuorineuvos	
Pekka	Ylä-Anttila	Toimitusjohtaja	Etlatieto Oy
Eero	Yrjö-Koskinen	Toiminnanjohtaja	Suomen luonnonsuojeluliitto
Martti	Äijälä	Johtaja	Tekes

OSA 11

**EVA:n globaalien skenaarioiden
hyödyntäminen**

EVAn globaalien skenaarioiden hyödyntäminen

EVAn globaaleja skenaarioita on mahdollista hyödyntää referenssiskenaarioina toimialakohtaisten fokusoitujen skenaarioiden kehittämisessä. Näissä tarkasteluissa voidaan käyttää lähtökohtana skenaariokuvauksia vuoteen 2020 ja/tai talouskriisin kehitystä lyhyemmällä aikajänteellä vuoteen 2013 riippuen kunkin toimijan tarpeesta ja tilanteesta.

Fokusoituja skenaarioita voidaan puolestaan hyödyntää yritysten, organisaatioiden ja alueiden

- nykystrategian kehittämisessä
- varautumissuunnitelmien laatimisessa
- strategisten vaihtoehtojen kehittämisessä sekä riskien ja mahdollisuuksien tunnistamisessa
- johdon strategisen näkemyksen uudistamisessa
- toimintaympäristön seurannan kehittämisessä ja tehostamisessa

Seuraavalla sivulla esitetty viitekehys kuvaa fokusoitujen skenaarioiden luomista referenssiskenaarioiden pohjalta.

EVAn globaalien skenaarioiden hyödyntäminen

